

Specifika preventivních programů u osob s postižením

Šárka Bečicová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Šárka Bečicová
Osobní číslo: H118011
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Specifika preventivních programů u osob s postižením

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím práce bude práce zaměřena:

- na analýzu problematiky jednotlivých typů postižení;
- na analýzu možných preventivních přístupů a postupů k postiženým;
- na vybrané preventivní programy pro osoby s postižením a jejich specifika;
- na návrhy a opatření k dané oblasti.

Součástí práce bude kvalitativní výzkum monografického typu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Pipeková, J., Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 2006.

Vítková, M. Otázky speciálně pedagogického poradenství. Brno: MSD, 2004.

Zapletal, J. Prevence kriminality. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005.

Špeciálny pedagóg, Časopis pre špeciálnopedagogickú teóriu a prax. Prešov:

Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove 2012, 2. ročník.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

19. srpna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

28. listopadu 2014

Ve Zlíně dne 19. srpna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 13. M. 2014

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Páchání kriminality patří k problémům, které provází lidstvo už od nepaměti. Týká se nejen dospělých osob, ale také osob mladistvých a stále se zvyšující predelikvence. Nevyhýbá se ani takovým skupinám, jako jsou osoby s postižením.

Tyto osoby mají určitým způsobem omezený přístup k informacím a proto je zde zvýšená pravděpodobnost, že se mohou stát snadno pachateli nebo oběťmi trestných činů.

Klíčová slova:

Kriminalita, predelikvence, prevence, trestný čin, osoby s postižením, rizikové skupiny, pachatel, výukové programy MP Brno.

ABSTRACT

Committing crime is as old as the mankind itself. Not only adults get involved in crime. The issue also concerns juvenile offenders with continuous increase in predelinquency. As far as the handicapped and disabled are concerned, this group of people may have limited access to information, so the risk of becoming an offender or a victim of criminal offence is even higher.

Key words:

Crime, predelinquency, prevention, risk groups, offender, criminal offence, handicapped people, disabled, information, educational schemes of Brno Municipal police.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Miloslavovi Jůzlovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Mé poděkování patří všem pedagogickým pracovníkům a žákům na speciálních základních školách v Brně, za ochotu a pomoc při realizaci výzkumu.

Velké poděkování patří také mému manželovi za ochotu a pomoc v domácnosti po celou dobu mého studia a také celé mojí rodině za velkou podporu a trpělivost.

Motto

„Nejlepším lékařem je dobrá nálada“ (Pindar, 500 př. n. l.)

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYMEZENÍ PREVENCE	11
1.1 Vymezení základních pojmů	13
1.2 Druhy prevence	14
2. SPECIFIKA OSOB S POSTIŽENÍM	19
2.1 Osoby s vadami sluchu.....	20
2.2 Osoby s vadami zraku	25
2.3 Osoby s narušenými komunikačními schopnostmi.....	29
2.4 Osoby s tělesným postižením	30
3 PREVENTIVNÍ PROGRAMY MP BRNO	32
3.1 Charakteristika výukových programů MP Brno	33
Dílčí závěr.....	35
I. PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 VÝZKUM - METODOLOGIE	37
4.1 Typ výzkumu.....	38
Analýza a interpretace výsledků výzkumu.....	39
Shrnutí	66
Dílčí závěr.....	68
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
SEZNAM OBRÁZKŮ	74
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

Téma práce jsem si vybrala na základě svých dlouholetých zkušeností získaných při realizování preventivních programů s dětmi s postižením. Také se však domnívám, že problematika prevence je někdy nedostatečně rozvíjena.

Během své praxe se věnuji vzdělávání žáků speciální mateřské, základní i střední školy, taky v neziskových organizacích, jejichž náplní je sociální práce s osobami s postižením. Tito jedinci jsou často velmi rizikovými skupinami a díky svému znevýhodnění se často stávají oběťmi protiprávních aktivit. Na předcházení rizikovému chování osob a kriminogenních situací u osob s postižením jsou zaměřeny preventivní výukové programy Městské policie Brno. Tyto jsou primárně realizovány na základních školách. Jejich cílem je předcházení sociálně patologických jevů a rizikovému chování mládeže. Jedná se především o šikanu, agresi, vandalismus, krádeže, záškoláctví, kouření, alkoholismus, virtuální drogy, kriminalitu dětí a mládeže.

Dětská kriminalita, tedy kriminalita páchaná dětmi ve věku od 6 do 15 let (toulky, lži, záškoláctví, drobné krádeže) bývá často nazývána jako prekriminalita nebo také dětská kriminalita, kdežto kriminalita páchaná mladistvými ve věku od 15 do 18 let (rozkrádání, prostituce, vznikají party a tím i násilná trestná činnost, drogy). Mezi nejčastější příčiny vzniku kriminality bývá uváděna dysfunkční rodina, osobnostní dispozice, negativní působení medií a nedostatečné využití volného času.

„Kriminalita je sociálně patologický jev, který doprovází lidskou společnost a spolu s jejím vývojem se mění i její jevové formy“. (Doc., JUDr. Ivana Zoubková, PhDr. Marcela Moulišová, 2004, s. 13).

Interaktivní, výukové programy Městské policie Brno navazují na tzv. MPP, minimální preventivní programy, které na základních školách probíhají. Výukové programy pro speciální základní a střední školy vychází z původní nabídky pro běžné základní školy. Jsou však upraveny a doplněny různými pomůckami pro potřebu speciálních škol, např. dějovou posloupností, přepisem do Braillova písma, dále různými obrázky s hmatovými částmi s nácvikem reálných situací a je možné využít i prezentace. Jedná se o přednáškovou činnost, která je rozložena do tří do sebe navazujících částí po dobu tří měsíců, s časovým odstupem přibližně po jednom měsíci. Nabídka výukových programů Městské policie Brno pro základní školy je k dispozici na webových stránkách organizace v sekci pro speciální školy a pomocí on-line formuláře probíhá objednávání výuky, kterou je možné také domluvit i pomocí e-mailu. Výuka začíná druhou vyučovací hodinu a převážně končí vyučo-

vací hodinou třetí, není to však pravidlem. Cílem těchto programů je snížení nežádoucího chování u dětí a mládeže, doplnění právního vědomí s praktickým nácvikem asertivity a různých situací, které mohou nastat. Např. postup při poskytování první pomoci, nálezů peněženky, osamocené zavazadla, až po kontakt s cizí osobou, kterou mohou žáci potkat nejen venku, ale také doma, ve výtahu, v panelovém nebo jiném domě.

Výsledkem cíleného působení na rizikové skupiny, jako jsou děti a mládež, jsou osobnosti, které si umí v naléhavých situacích poradit. Znájí svoje práva, vědí, jak se bránit a předcházet nebezpečným situacím nebo na koho se obrátit nebo kam zavolat, když dojde k porušení zákona nebo práv, což by bez těchto vědomostí nebylo snadné.

Teoretická část práce je rozdělena do tří kapitol, která se věnuje vymezení prevence, jejím základním pojmům, historii prevence, zakladateli prevence a rozdělení prevence do základních druhů.

Praktická je věnována kvantitativnímu výzkumu a výsledky této činnosti jsou znázorněny graficky v praktické části. Práce je zaměřena na analýzu a interpretaci výsledků výzkumu, shrnutí a normování.

Základní výzkumná otázka zní: Mají výukové programy efekt na základních školách? Ovlivňují výukové programy chování žáků? Cílem výzkumu je zjistit vztah žáků na speciálních základních školách k preventivním programům Městské policie Brno.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. VYMEZENÍ PREVENCE

První část je zaměřena na různá pojetí prevence, která je stále víc důležitá. „*Jedno staré přísloví říká, že prevence je lepší než léčba*“; (Havrdová, Egle, 2007, s. 59).

Slovo prevence pochází z lat. Praevenire, předcházet. Jsou to soubory opatření, která mají předcházet nemocem. Z oblasti zdravotnictví se jedná o preventivní opatření a různé programy, jejichž cílem je předcházení různým nemocem a patří sem preventivní prohlídky, očkování, ale i prevence vzniku chorob. Zdravým životním stylem a prevencí předcházení onemocnění se zabývají lékaři a vyškolení zdravotníci na svých přednáškách nebo intenzivních kurzech. Např. kurzy první pomoci, masérské kurzy, kurzy zdravého životního stylu, které mohou být i rekvalifikační, a obsahují informace z oblasti zdravotní péče

Prevence ve výchově

Její počátky, vznikají primárně v úzkém kruhu rodiny. Výchova je proces, který probíhá po celý život člověka s cílem jeho proměny v dokonalou bytost. „*Rodinu lze však zároveň chápat také jako malou skupinu osob, které jsou navzájem spojeny nejen manželskými a příbuzenskými, ale i jinými obdobnými vztahy a zvláště společným způsobem života*“; (Jaroslav Max Kašparů, 2011, s. 10). „*Aby se začalo s dítětem jako s dítětem: dát mu domov*“; (Stanislav Jurečka, 1938, s. 10). „*A přesto - přes snahy rodičů, učitelů, výchovných pracovníků se nám někdy výchovná situace vymkne z rukou*“; (Miloslav Jůzl, 2011, s. 210). Správná výchova uznává osobnost vychovávaného, zaměřuje se na všestranné rozvíjení jeho potřeb a harmonický způsob života. „*V pedagogice se již od pradávna vyskytoval názor, podle něhož je správná ta výchova, která vede k sebevýchově – pomáhá mladistvému, aby sám, bez vnějšího nátlaku, bez opakovaných pochval a trestů usiloval o adekvátní způsob života a rozvíjení vlastní osobnosti, aby se z pouhého objektu výchovy stal zároveň jejím subjektem, aktivním činitelem*“; (Čáp a Mareš, kapitola 7.9).

Sociální prevence

Cílem sociální prevence je předcházení krizových životních situací pomocí různých telefonických linek, působením v terénu, poskytováním různých služeb jako jsou tlumočnické služby nebo domy na půli cesty, ubytování pro bezdomovce, nízkoprahová zařízení a sociální pracovníci, kteří pracují přímo v terénu, tzv. streetworkeri. „*Ale jak víme, tak děti, budoucí generace národa, se nevychovávaly tzv. „přes ucho, ale přes oko*“; (Sociální patologie rodiny in Jaroslav Max Kašparů, 2011, s. 13).

Prevence dopravy

Prevenčí dopravy se zabývají městská policie, ve svých vyučovacích předmětech také základní školy a taky různé organizace. Cílem je zvýšení povědomí o bezpečném pohybu osob na chodníku, chůzi po silnici, jízdě na kole, kolečkových bruslích, ale určen i osobám, které již mají v této oblasti vlastní zkušenosti.

„Chodec musí užívat především chodníku nebo stezky pro chodce. Chodec, který nese předmět, jimž by mohl ohrozit provoz na chodníku, užije pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky“.; (Autoškola, 2008, Zákon o silničním provozu č. 361/2000 Sb., s. 31).

„Dopravní nehoda je událost, při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby či škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu“.; (Wikipedie, Silniční dopravní nehoda).

Prevence v právu

Má za úkol zabránit páchání trestných činů a jejich opakování. Základní lidská práva a svobody lze nalézt v dokumentech, týkajících se lidských práv a dá se říct, že vystihují podstatu lidské důstojnosti. Jsou to např. Úmluva o právech dítěte, Ústava, Listina základních práv a svobod a Všeobecná deklarace lidských práv a svobod. *„Definice dítěte. Dítětem se rozumí lidská bytost mladší 18 let, pokud zletilost není zákonem stanovena dříve“.* (Práva dítěte v dokumentech, 1998, s. 10). Dalšími právními dokumenty, které se zabývají ochranou osob, jsou Trestní zákoník, Občanský zákoník, Přestupkový zákon a mnoha dalšími zákony.

Z oblasti rizikového chování žáků

Je např. předcházení neúspěchu ve škole, násilí, sociálním konfliktům, zneužívání návykových látek, krádežím, vandalismu, agresivitě, záškoláctví, kyberšikaně, šikaně, apod. *„Násilí bývá v médiích prezentováno jako integrální součást lidského života a zvýšená frekvence takových scén vede k mylné představě, že jde o běžnou a normální záležitost“.*; (Vágnerová, 2000, s. 187).

„Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobností“.; (mšmt, čj., 21291/2010-28, článek 2, vymezení základních pojmů).

1.1 Vymezení základních pojmů

Kriminogenní faktory jsou nežádoucí jevy, které negativně ovlivňují společnost a dále se dělí na objektivní a subjektivní.

„Kriminogenní faktory jsou rizikové činitele, které vyvolávají, usnadňují nebo podporují páchaní trestných činů“;(Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže, 2007, s. 27).

„Za příčiny sociálních jevů označujeme takové okolnosti, které s určitou pravděpodobností (nikoli vždy a všude) vyvolávají nové jevy a procesy jako následek svého působení“; (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 14).

Podle Doc. Zoubkové (Kriminologie a prevence kriminality, 2004, s. 15), lze rozlišovat kriminogenní faktory:

Podle úrovně na kriminalitu

- obecnou - s širokým rozsahem populace,
- zvláštní - týkající se určitých druhů a kategorií trestných činů,
- konkrétní – postihuje souvislost trestného činu a motivu.

Podle rozsahu na kriminalitu:

- subjektivní – zabývající se jednotlivcem,
- objektivní – roli zde hrají skupinové faktory,
- místa – kde se nachází,
- času - ve dne, v noci,
- délky trvání – vyhrocené konflikty, které dávají podnět ke spáchání trestného činu.

Objektivní faktory se týkají celé společnosti a najdeme je v politice, ekonomice, státní správě a samosprávě, kultuře (např. morálka, rodina, sdělovací prostředky, mezilidské vztahy). Subjektivní faktory úzce souvisejí s osobností pachatele a patří sem biologické teorie, příčiny delikventního chování jedince a vědomí osobnosti (inventář osobnosti). Efektivnímu snižování nežádoucích faktorů a kriminogenních situací se věnuje Situační prevence, která vychází ze zkušeností za použití různých druhů ochran a jejím cílem je zvýšení osobního pocitu bezpečí osob. *„Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností“;* (Typy projektů prevence kriminality, 2008, s. 25).

Ochrany se dělí na čtyři základní druhy, které se vzájemně doplňují.

4 základní druhy ochran:

- klasická – bezpečnostní systémy, zámky dveří, folie, mříže, apod.,
- technická – kamerové a elektronické zabezpečovací systémy, ochrana dat, atd.,
- fyzická ochrana objektů – soukromé bezpečnostní agentury, policie, strážní,
- režimová – obsahuje komplex různých opatření.

Úkolem ochran je:

- znesnadnění dostupnosti cílů pachatelům trestných činů,
- zvýšení osobního pocitu bezpečí osob,
- zkvalitnění jejich života,
- využití bezpečnostních systému k dopadení pachatele.

Mezi základní prostředky zvyšující bezpečí občanů patří, např.:

- zabezpečení bytů, domů, chat a různých objektů proti vloupání,
- osvětlení tmavých, nepřehledných míst,
- využití kamerového systému na riziková místa,
- napojování objektů na zabezpečovací systémy,
- vytváření bezpečných zón.

1.2 Druhy prevence

Přípravou člověka na jeho společenské uplatnění se již ve starověkém Řecku zabýval Plátón (427 př. n. l.) a Aristoteles (384 př. n. l.). Ústav pro chudé a útulek pro sirotky založil švýcarský pedagog, J. H. Pestalozzi, (1746 – 1827), který učil modernímu vychování, byl pro postupný rozvoj žáků a rozvíjení jeho harmonické osobnosti. Položil základy sociální péče a je považován za tvůrce obecné školy.

Za nejvýznamnější osobnost je u nás považován J. A. Komenský (1592 -1670), jehož myšlenkou bylo poskytnout vzdělání všem lidem bez ohledu na majetek nebo pohlaví a za velmi významnou považoval výchovu, kázeň. Položil základy výuky, kterou rozčlenil podle věkových kategorií, podílel se na písňové tvorbě duchovních písní a zanechal po sobě mnoho děl, díky nimž je nazýván učitelem národů. Významný pedagogický odkaz také zanechal Don Giovanni Bosco (1815 – 1888), který se ve své činnosti zaměřoval na sociálně slabou a problematickou, mravně narušenou mládež, a proto kterou vybudoval

útočiště, které se nazývalo Oratoř svatého Františka Salesiánského. Jeho cílem byl osobní rozvoj mládeže a úctyhodný způsob života.

„Kardinál Tomášek o Boscovi v roce 1992 poznamenal: „Svatý Jan Bosco byl vskutku stělesněnou dobrotou a laskavostí“; (Miloslav Jůzl, 2011, s. 211). „Nevídí lidi, vidí duše“; (Stanislav Jurečka, 1938, s. 8). O možnost vzdělávání pro všechny stejnou mírou a modernizaci výchovy se zasazoval, G. A. Lindner, který byl profesorem Karlovy Univerzity a je po J. A. Komenském považován za největšího českého pedagoga. Ve svém díle Pedagogika rozvíjí názory na sociální funkci rodiny.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Gustav_Adolf_Lindner

V dnešní době se prevencí kriminality zabývají Obecní a Městské policie, policie České republiky a různé spolky a organizace, jako jsou např. Podané ruce a Pedagogicko psychologické poradny, depistáže. Prevence ve společnosti je založena na vzájemné spolupráci. Rodičů, školy, vrstevníků, lékařů, úřadů a poraden, např. PPP. Prevence by měla být komplexně zaměřena na individualitu jedince.

„Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra uvádí, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností“; (Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 2008, s. 25).

„Psychologické teorie zločinu zahrnují vysvětlení kriminálního chování, jež souvisejí s osobnostní charakteristikou jedince“; (Cejp, Havrda, Hope, Scheinost, Večerka, 2007, s. 44).

Odbor prevence Ministerstva vnitra rozděluje prevenci na 3 skupiny

www.mvcr.cz

3 základní typy prevence

➤ Primární prevence zkoumá předpoklady, podmínky a příčiny jevů, jimž se má bránit, a hledá způsoby, jak jim předcházet, bývá zaměřena na veškeré obyvatelstvo. Základy jsou položeny v rodině, kde dochází k prvotnímu vzniku sociálních vztahů a rodiče by měli být pro děti příkladem. Primární prevence tedy zahrnuje osvětové, vzdělávací a volnočasové aktivity, které jsou určené ke kladnému ovlivňování dětí a mládeže. „Rodinu lze chápat však chápat jako také jako malou skupinu osob, které jsou navzájem spojeny nejen manželskými a příbuzenskými, ale i jinými obdobnými vztahy a zvláště společným způsobem života“; (Hardy, Mühlpachr, Dudášová, 2011, s. 9).

➤ Sekundární prevence se snaží příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování, šíření apod. Zaměřuje se na zvláště ohrožené skupiny, např. etnické menšiny, nebo sociálně slabí, delikventní mládež, u kterých je pravděpodobné, že se stanou pachateli trestných činů. Cílem je zamezení opakování trestných činů, záškoláctví, krádeží, vandalismu, tedy vzniku kriminogenních situací.

„*Objektivně mají menšiny jako celek ve společnosti nižší sociální status a v důsledku toho i slabší sílu k prosazení vlastních zájmů*“; (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 127). Sekundární prevencí se zabývají ve své činnosti např. Odbor sociální péče o dítě (OSPOD), dále Pedagogicko psychologické poradny, psychiatrická zařízení, apod.

➤ Terciární prevence se věnuje prostředí, které je již narušené kriminalitou a jejími jedinci, kteří se v tomto prostředí vyskytují. Je zaměřena na drogové, alkoholové a jiné závislosti, dále na osoby právě vyléčené nebo propuštěné z výkonu trestu a jejich následnou resocializaci. „*Terciární prevence je zacílena na kriminálně narušené jedince a rizikové sociální prostředí*“; (Odbor prevence kriminality MV, 2008, s. 7). Terciární prevencí se zabývají výchovné ústavy, Probační a mediační služba, policie, sociální pracovníci, státní zastupitelství a organizace nebo občanská sdružení, která uskutečňují rehabilitační a resocializační a léčebné programy.

Typy Programů prevence

➤ Sociální prevence – využívá edukační programy a projekty ke kladnému předávání správných vzorců chování. Jedná se o přednáškovou a osvětovou činnost, poradenství, zdokonalovací kurzy určené pro všechny skupiny obyvatel.

➤ Situační prevence – se zabývá kriminalitou a jejímu předcházení formou změn, které ztěžují pachatelům vykonat zločin, takže od něj upustí. A to ztížením překážek, které svádí ke spáchání trestné činnosti, snižováním různých podnětů, zvýšením bezpečnosti pomocí zabezpečovacích zařízení, bezpečnostních prvků a zařízení, zvýšeným dozorem na předem určených místech.

➤ Prevence viktimmnosti – se věnuje ochraně obětí trestných činů pomocí podpůrných programů, které ukazuje na základě osvěty v různých oblastech, jak předcházet nebezpečnému chování, doporučuje a vyučuje základní postupy v naléhavých situacích.

Různá pojetí prevence

- Pojetí Prevence z hlediska obsahu - zahrnuje i jednání osob, která nelze výslovně označit jako protiprávní, ale ve výsledku negativně ovlivňují celou společnost.

- Pojetí prevence z hlediska příležitosti - na situační prevenci, která se intenzívně podílí na snižování možností spáchat trestné činy.
 - Pojetí prevence z hlediska oběti - Z hlediska oběti na viktimologickou prevenci, která se včasnou informovaností, osvětou orientuje na možné i budoucí oběti, na vlastnosti oběti, vztahy mezi obětí a pachatelem, její rehabilitací, odškodněním, zjišťováním její role v průběhu vyšetřování, soudního projednávání věcí. *„Viktimologie se zabývá obětí jako aktivním účastníkem trestného činu“*; (Havrdová, Egle, 2007, s. 19).

- Pojetí prevence z hlediska hlavních adresátů – na tři základní druhy prevence, primární, sekundární a terciární. U Primární prevence se jedná o určitý druh preventivní strategie zaměřený na daný problém s působením na širokou veřejnost. Primární prevenci lze nejlépe uplatnit v sociální oblasti. Nejvýznamnějším prostředkem k předcházení páchání trestné činnosti je včasná a dostatečná informovanost, kterou lze provádět v pravidelných intervalech a formách během roku. Tímto způsobem lze docílit zlepšení bezpečného života občanů, kteří se dosud nedostali do kontaktu s trestnou činností. Dále předcházením rizikového a kriminogenních situací u dětí a mládeže. Jedná se např. o alkoholové a drogové závislosti, šikanu nebo záškoláctví.
„Násilie a agresia, vyskytujúce sa na školách, patria medzi typické rizikové činitele, prejavujúce sa najmä v násilnej kriminalite mladých ľudí“; in (Sborník příspěvků z konference sekce sociální patologie MČSS, 2012, s. 19).

- Sekundární prevence se zaměřuje na rizikové skupiny, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se mohou stát oběťmi trestných činů. Rizikové skupiny lze vymezit podle věku, způsobu ohrožení a lokalitou, kde se nacházejí. Jsou to třeba senioři, mládež, osoby s handicapem, etnické menšiny nebo sociálně slabé skupiny občanů. Další skupinu tvoří osoby, které mohou být ohroženy z důvodu povolání. Řidiči městské hromadné dopravy, poštovní doručovatelé nebo pracovníci benzinových stanic.

➤ Terciární prevenci – jejím cílem je vhodnou pomocí zabránit opakování trestného činu, tzn., že se jedná o snížení rizika, že se osoba stane opakovaně obětí trestného činu, (tzv. opakovaná viktimizace). Také resocializací kriminálně narušených osob vhodnými prostředky s cílem udržení dosažených výsledků a návratů těchto osob do společnosti.

„Schéma 1: Stupně prevence“; (Havrdová, Egle, 2007, s. 59).

<i>Primární</i>	<i>Celá komunita. Cílem je snížit rizikové faktory kriminálního a protispolečenského chování a posílit ochranné faktory.</i>
<i>Sekundární</i>	<i>Rodiny, školy a komunity, kde se u dětí vyskytuje riziko budoucího delikventního chování</i>
<i>Terciární</i>	<i>Prevence opětovné delikvence</i>

Druhy preventivních programů

- Vzdělávací programy
- Sportovní programy
- Informační programy
- Resocializační programy
- Preventivní programy pro mládež
- Preventivní programy pro dospělé populaci
- Preventivní programy pro seniory
- Specifické preventivní programy

2. Specifika osob s postižením

Mezi námi žijí lidé s různými druhy postižení, kteří často potřebují naši pomoc. Jsou to lidé jako my, ale jejich fyzické, smyslové nebo komunikační schopnosti jsou omezeny, což je činí zranitelnými.

„Dobrým předpokladem pro komunikaci je také sdělení zprostředkované výrazem obličeje“; (Müller a kol., 2001, s. 189).

2.1 Osoby s vadami sluchu

Patří mezi cca 10% obyvatel České republiky, což činí zhruba 15 000 sluchově postižených obyvatel od narození nebo raného dětství. Sluch poskytuje informace o směru nebo o vzdálenosti zvučícího předmětu. Neposkytuje však konkrétní představu o předmětech jako takových.

„§2 (1) Za neslyšící se pro účely tohoto zákona považují osoby, které neslyší od narození, nebo ztratily sluch před rozvinutím mluvené řeči nebo osoby s úplnou či praktickou hluchotou a osoby těžce nedoslýchavé, u nichž rozsah a charakter sluchového postižení neumožňuje plnohodnotně porozumět mluvené řeči sluchem“; (Zákon 348/ 2008 o Znakové řeči).

Člověk slyší na frekvenci od 20 – 20 000 Hz. Hz. „, Dolní hranice je asi 32 kmitů za sekundu, horní hranice 20 -24 000 za sekundu, kmitočty nižší nebo vyšší u lidí sluchové pocity nebudí.“; (Müller a kol., s. 179). Zvuk lidského hlasu má frekvenci 200 – 800 Hz.

Druhy sluchové ztráty podle světové zdravotnické organizace WHO z roku 1980:

0 - 0,25 dB = normální sluch.

26 – 40 dB = lehká ztráta sluchu, neslyší tichý hovor, šeptání.

41- 55 dB = středně těžká nedoslýchavost, při běžném hovoru nezachytí všechna slova.

56 -70 dB = středně těžká ztráta sluchu, neslyší i při hlasitém hovoru.

71 – 90dB= velmi těžká sluchová ztráta, hluchota. Slyší při použití naslouchadla.

90 dB a více= úplná hluchota, neslyší ani za použití naslouchadla.

Základní rozlišení sluchových vad

Klasifikace sluchového postižení: (BcA Radka Kulichová, 2006, 3.2).

Podle doby vzniku:

- Vrozené
- Získané (během života)

Podle typu:

- Centrální- poškození centrálního nervového ústrojí sluchového aparátu
- Periferní - jsou lokalizované v zevním, středním a vnitřním uchu a ve sluchovém nervu.

Periferní vady se dále rozděluji:

- Převodní vady – jsou způsobeny překážkami v zevním nebo středním uchu (slyší málo, ale rozumí)
- Percepční vady (nitroušní) – je způsobena poškozením vnitřního ucha nebo sluchového nervu (slyší, ale nerozumí).
- Smíšené vady jsou kombinacemi z obou předchozích typů.

Stupně sluchových vad:

Nedoslýchavost

- Lehká (20 - 40 dB)
- Střední (40 – 70 dB)
- Těžká (70 – 90 dB)

Hluchota

- Úplná (totální) – naprostá ztráta sluchu
- Praktická – vyskytují se zde tzv. zbytky sluchu

Ohluchlost – ke ztrátě sluchu došlo v průběhu života

Vymezení osob s vadami sluchu

Existují 3 základní typy osob se sluchovým postižením:

„Sluchové postižení je omezená nebo úplná ztráta sluchového vnímání“;(BcA Radka Kuličková, 2006).

„Poznanky o sluchovém postižení. Nedoslýchavé osoby, neslyšící a ohluchlé osoby je třeba vnímat jako tři rozdílné druhy postižení, které mají i jiné vzdělávací potřeby“; (Vítková Marie. 2004, s. 34).

➤ Nedoslýchavé osoby - mají snížené vnímání, komunikují pomocí sluchadla, kterým mohou vnímat zvuky. Obvykle se domluví mluvenou řečí a využívají kompenzační pomůcky ke zlepšení komunikace s okolím i vlastního života.

➤ Ohluchlé - u těchto osob došlo ke ztrátě sluchu až po vývoji řeči. Mluvená řeč se postupem času může zhoršovat, ale zůstává nadále srozumitelnou. Komunikace ohluchlých osob probíhá převážně mluvením a odezíráním, mohou také používat znakovanou češtinu nebo se naučit znakový jazyk.

➤ Neslyšící - jsou osoby, u kterých nastala ztráta sluchu

v období před rozvojem mluvené řeči nebo osoby, které se narodily se sluchovým postižením, mohou odezírat. K dorozumění s okolím však potřebují prostředek, se kterým by mohli bez potíží vnímat.

„Vnímání zvuku v mozku se tvoří během jeho zrání“; (Pipeková, Jarmila, 1998, s. 144).

„U neslyšících se například nevyvíjí normálně řeč, což má negativní vliv na rozvoj myšlení“; (Monatová, Lili, 1973, s.5).

„Sluchové postižení má velký vliv na rozvoj mluvené řeči. Čím těžší sluchová vada, čím větší ztráta sluchu, tím je vývoj řeči víc narušen“; (Oldřich Müller a kol., 2001, s. 184).

Za nejstarší zmínku o osobách se sluchovým postižením, lze považovat výrok Aristotela. Tato zmínka pochází z roku 600 před naším letopočtem, kdy Aristoteles prohlásil, že hluchá osoba je nevzdělavatelná a až do 16. století se nikdo této oblasti vzdělávání nevěnoval. Za prvního učitele neslyšících se považuje Pedro de León, který měl v klášteře 12 neslyšících žáků a k dorozumívání využíval znakovou řeč.

Potvrdil tím, že lidé se sluchovým postižením jsou vzdělavatelní, že se mohou naučit číst, psát, myslet a mluvit.

Za průkopníka vzdělávání neslyšících je dodnes považován kněz Abbé L'Épée, který vypracoval metodu vyučování neslyšících a zabýval se vzděláváním žáků i učitelů. V roce 1776 vydal první knihu o znacích a prstové abecedě. Člověk, který vůbec nemluvil a ani neslyšel, byl dříve často označován jako „hluchoněmý“. Na území naší republiky probíhalo vzdělávání neslyšících žáků v ústavech pro hluchoněmé, vyučující s žáky komunikovali ve znakovém jazyce.

Nejznámější český ústav byl v Praze, na Smíchově, založen v roce 1786.

Tehdejší znakový jazyk šířili učitelé a řádové sestry mezi sebou v různých zemích světa, takže se dodnes dochovaly v těchto zemích na určitá slova stejné znaky. V dnešní době již neexistují tzv. školy pro „hluchoněmé“. Neslyšící děti se vzdělávají na speciálních mateřských, základních a středních školách internátního typu.

Zákon o znakové řeči 155/1998 Sb.

„Edukace žáků se sluchovým postižením probíhá ve školách pro žáky se sluchovým postižením a na běžných základních školách za předpokladu, že pro jejich vzdělávání budou vytvořeny nezbytné podmínky, které musí odpovídat stupni a druhu jejich postižení“; (Pipeková, Jarmila, 1998, s. 26).

V roce 1992 vzniklo na brněnském JAMU vysokoškolské studium pro neslyšící, které dostalo podobu dramatické výchovy - www.esf.jamu.cz

Neslyšícím lidem je všeobecně doporučována dramatická výchova, která je založena na poznávání názornosti, zkušenosti, názorného vysvětlení.

Dá se říct, že se neslyšící mohou pokládat za minoritu, protože mají svůj jazyk i svojí kulturu. esf.jamu.cz/projekty-jamu.

Jazyk, který je pro neslyšící v ČR hlavním dorozumívacím prostředkem, se jmenuje český znakový jazyk. „*Vlastní znakový jazyk je považován za přirozený jazyk neslyšících, který má vlastní slovník a gramatiku*“. (Müller a kol., 2001, s. 185).

Vytváří se pohyby rukou a je vnímán zrakem, má vlastní gramatiku tvořenou ze znaků a prvků, k nimž patří postavení a tvar, postavení a pohyb ruky, orientace ruky, pozice hlavy, mimika obličeje. Stejně jako ostatní jazyky obsahuje mnoho dialektů a liší se tak v různých krajích, není však mezinárodní.

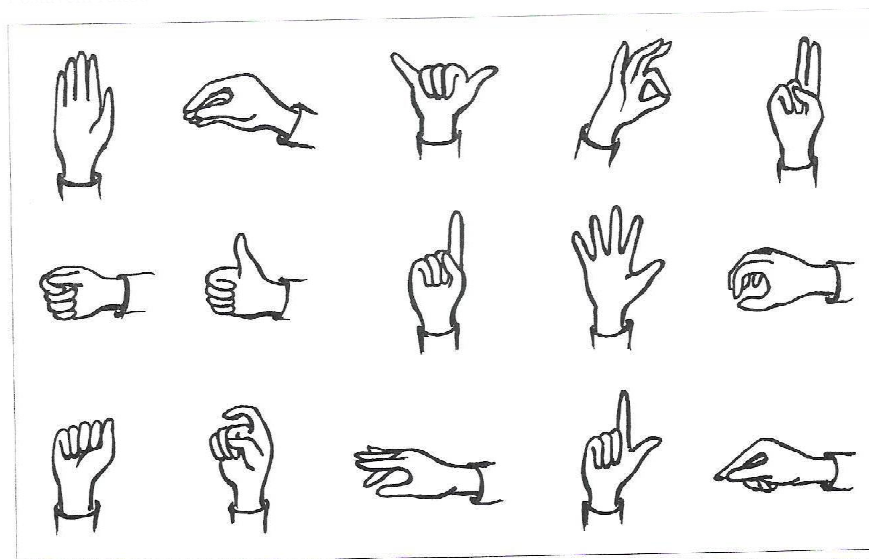
Každý stát používá svůj vlastní jazyk, ale na mezinárodních setkáních se výhradně používá mezinárodní znakový systém. Od českého jazyka se odlišuje jinou skladbou věty a používá spíše jednodušší výrazy, které lze snadněji vysvětlit.

Znakový jazyk nemá klasickou psanou podobu, ale lze jej zapsat pomocí vizuálního systému zápisu, tzv. znakopisu nebo zaznamenat pomocí videosekvencí.

Znakový jazyk bývá často zaměňován se znakovanou češtinou, která však jazykem není. Přitom znakovaná čeština bývá využívána jako prostředek pro výuku českého jazyka u neslyšících dětí a pro lepší dorozumívání ji také používají ohluchlé osoby.

Znakový jazyk využívá výrazové prostředky, kterými vyjadřuje slova.

Postavení rukou (3. Výrazové prostředky)“; (Růžičková, Marie, 200, s. 8).

Znakový jazyk využívá různé postavení prstů k vyjádření písmen, z nichž vznikají slova. Je možné ho tedy zařadit mezi vizuální formu komunikace. Prstová abeceda se rozděluje na jednoruční a dvouruční, která je neslyšícími více využívána.

V případě komunikace s neslyšícími lidmi (i bez znalosti znakového jazyka), existují určitá pravidla. Je několik způsobů, jak oslovit neslyšící, např. lehkým poklepáním rameno, dupnutím na podlahu nebo mávání rukou.

„Dotknutí je přípustné nejčastěji v horní části paže, na předloktí, vhodné je poklepat na rameno“; (Müller a kol., 2001, s. 189).

Důležité je navázání očního kontaktu a umožnění odezírání ze rtů.

Po celou dobu komunikace je třeba dobré osvětlení, proto se nedoporučuje stát zády k oknu nebo ke slunci. Některé myšlenky lze vyjádřit i díky znalosti české prstové abecedy (Daktylotika), se kterou se člověk může setkat v menší míře v různých zájmových kroužcích (skauti).

Pro správnou komunikaci s neslyšící osobou existují pravidla, jejichž nedodržením může dojít nedorozuměním. Jedná se o určitá pravidla chování při běžné komunikaci s neslyšící osobou a při tlumočení.

„Dostatečná intenzita světla a jeho směr se významným způsobem podílí na srozumitelnosti odezírané řeči“; (Müller a kol., 2001, s. 192).

Doporučená pravidla při běžné komunikaci:

- Přirozená mluva
- Pečlivá artikulace
- Správná mimika a gestikulace přispěje k oboustranné efektivní komunikaci.

Doporučená pravidla při tlumočení:

- Přímá komunikace s neslyšící osobou, ne ve 3. osobě.
- Plynulá konverzace s důrazem na artikulaci a výběr lehkých slov
- Vyvarování se různých poznámek, např. tohle mu neříkejte
- Tlumočnick se při překladu řídí etickým kodexem a překládá doslova veškerou probíhající konverzaci.

Etický kodex:

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka stanovila základní principy etického chování k ochraně tlumočnicků znakového jazyka a jejich klientů, slyšících i neslyšících.

cktzj. com./etický- kodex

Komunikační pomůcky jsou určeny pro usnadnění komunikace: www.tkn.cz

- Využití bezdrátové indukční smyčky (tzv. UCHO je pro nedoslýchavé)
- Telekomunikační centra
- Faxy
- Psací telefony
- Tlumočení on – line internet
- Komunikátor pro nedoslýchavé

www.pomuckyproneslysici.cz

Mezi kompenzační pomůcky pro neslyšící patří: světelná signalizace domovního zvonku, vibrační hodinky, vibrační budík, telefon se zesíleným zvukem, vibrační polštářek, slouží k vyřizování soukromých hovorů (neruší partnera), požární signalizace. Pravidla chování jsou součástí kultury neslyšících a kromě znakového jazyka sem patří společenské akce, tradice, zvyky a pravidla chování, umění, humor a sportovní aktivity.

2.2 Osoby s vadami zraku

Podle světové zdravotnické organizace WHO je dnes na světě 45 milionů osob nevidomých a slabozrakých. Přesné statistiky osob se zrakovým postižením však neexistují. Informace o počtu těchto osob mohou poskytnout organizace, které tyto osoby sdružují v různých klubovnách nebo např. úřady, které poskytují různé druhy dávek a pomoci. Zrak, latinsky *Optos*, člověku poskytuje informace o prostředí, ve kterém se pohybuje. „*Zrakové postižení lze definovat jako absenci nebo nedostatečnost kvality zrakového vnímání*“; (Müller a kol., 2001, s. 123).

Udává nám např. hloubku, výšku, vzdálenost, směr atd. Zrakové vjemy jsou důležité pro každodenní činnost, např. práci nebo učení. Přizpůsobením oka na světlo a tmu, zrakovými vjemy, se ve své práci zabýval J. E. Purkyně (tzv. Purkyňův jev).

Nejčastější příčinou zrakové vady bývají uváděny všechny vlivy před, během vývoje, po narození a dědičnost.

„*Okem rozlišujeme 8 kategorií znaků – barvu, tvar, velikost, vzdálenost, směr, prostorovost, klid a pohyb, což zraku umožňuje adekvátně odrážet skutečné prostorové vztahy*“; (Müller a kol. 2001, s. 125).

„Jako druhý nejzávažnější byl hodnocen zrakový handicap ve své těžší formě, nevidomosti“; (VÁGNEROVÁ, Marie, Zuzana HADJ-MOUSSOVÁ a Stanislav ŠTECH, 2000, s. 2).

„Vzhledem k době vzniku můžeme zrakové vady dělit na vrozené a získané“; (Müller a kol.,

2001, s. 124).

„Větší problémy vykazují ti, kteří zažili normální životní podmínky (např. ti, kteří pozbyli zrak až po desátém roce svého života) a pamatují si je“; (Monatová, Lili, 1973, s. 12).

Vady zraku se dělí:

1. podle vzniku postižení

- vrozené,
- získané.

2. podle stupně postižení

- slabozrakost,
- zbytky zraku,
- slepotu.

3. podle délky trvání

- krátkodobé,
- opakující se,
- dlouhodobé.

Podle typu postižení:

- krátkozrakost,
- dalekozrakost,
- astigmatismus.

Velmi důležitou úlohu v životě zrakově postižených osob hraje sluch, který umožňuje prostorovou orientaci. V běžném životě se můžeme denně setkávat s nevidomými osobami, které se řadí do skupiny osob s nejtěžším stupněm postižení. „Za nevidomé osoby jsou považováni ti jedinci, jejichž invertibilní pokles centrální zrakové ostrosti je pod $3/60$ - světlocit. Nevidomost lze dělit na praktickou a totální“; (Müller a kol., 2001, s. 133). Nejčastěji se orientují v prostoru pomocí bílé hole, vodícího psa nebo využívají oba způsoby.

Bílá hůl je jejich prodlouženou rukou, nahrazuje hmat a upozorňuje na překážky, které je mohou ohrozit v pohybu. Existují různé druhy bílých holí, některé jsou skládací nebo teleskopické, čímž jsou rychle použitelné. www.svarovsky.cz

Mezi jejich funkce patří signalizace řidiči o nastoupení do prostředku městské hromadné dopravy, upozornění řidiče motorových a jiných vozidel při přecházení přes přechod pro chodce nebo jako hmatová kontrola prostoru. Zakončení hole se vyrábí z různých materiálů a jeho účelem je zlepšení samostatného pohybu nevidomých osob. Při dešti nebo v zimních měsících zamezuje uklouznutí stejně, jako např. podrážky zimní obuvi.

Vodící pes doprovází nevidomého člověka na různé úřady, k lékaři, do spořitelny, bank. Umí rozpoznat, kdy a jak má obejít nečekanou překážku, najít vchod nebo východ, bankomat, nástupní ostrůvek k vlaku nebo třeba autobusu a jeho úkolem je bezpečně dovést nevidomého člověka k cíli, díky speciálnímu výcviku.

Pokud vodící pes doprovází nevidomého člověka tak pracuje, a neměl by být v žádném případě rušen. To znamená, že mlaskání, hlazení, volání nebo pískání na vodícího psa je nesprávné, stejně jako případná manipulace se psem s cílem pomoci nevidomému člověku.

Vodící pes, pokud nepracuje, je stejným domácím mazlíčkem a přítelem, jako ostatní psi. www.vycvikvodichpsu.cz

Někdy se může stát, že osoba se zrakovým postižením potřebuje pomoc a řekne si o ni nebo takovou pomoc někdo z okolí nabídne.

Pro takové případy existuje doporučené chování:

- oslovení, stoj čelem, dotykem (až po oslovení),
- dotaz, zda osoba potřebuje pomoc,
- běžná intonace i hlasitost hovoru,
- rozloučení.

V případě, že osobu se zrakovým postižením doprovázíme na určité místo, zeptáme se na způsob doprovodu. Záleží na tom, zda dotyčná osoba preferuje doporučovaný způsob úchopu za loktem, za rameno nebo nejpoužívanější způsob, uchopení pod paží. Důležité je upozornit osobu na překážky na cestě, které mohou být nejen na zemi, ale také i v úrovni hlavy. Na chodníku jsou nejčastější překážkou reklamy restaurací a obchodů typu „A“, výkopy nebo otevřené dveře domů. V úrovni těla hrozí nebezpečí úrazu, které mohou způsobit schránky na dopisy, výklenky a v úrovni hlavy větve nebo vyčnívající okenní květináče. Nevidomý či slabozraký člověk ke své orientaci v prostoru může využívat různé naváděcí prvky, které se dělí na hmatné, akustické a vizuálně konstantní. Vizuálně kontrastní

prvky jsou určeny slabozrakým osobám a jsou to obvykle pásy na sloupech, bezpečnostní značení schodišť, označení prosklených prostor. *bariery.centrumpronevidome.cz*

Druhy naváděcích prvků

- přirozené vodící linie (hmatné prvky),
- umělé vodící linie (hmatné prvky),
- varovné, signální a hmatné a signální pásy (hmatné prvky),
- trasy pro nevidomé (akustické prvky),
- akustické orientační majáčky (seznam ozvučených objektů v Brně),
- hlasová orientační tabule (akustické prvky).

Všechny hmatné prvky jsou vnímatelné holí a nášlapem, liší se rozměry a účelem. Mezi základní hmatné prvky se řadí vodící linie. Přirozená vodící linie využívá stěny budov, ploty, obrubníky, travníky a tam, kde končí, pokračuje často linie umělá. Varovné, signální a hmatné pásy mají speciální funkce a často bývají nazývány pro svůj vzhled jako slepecká dlažba. Varovné pásy upozorňují na možnost vstupu do vozovky nebo kolejiště, hmatné a signální pásy navádějí člověka na určité místo, jako je např. přechod pro chodce.

Akustické orientační majáčky oznamují nevidomým osobám po zmáčknutí určitého čísla ovladače povelů (VPN), adresu budovy, u které se nachází nebo číslo dopravního prostředku městské hromadné dopravy.

Vzdělávání nevidomých a slabozrakých osob má bohatý historický vývoj. Ještě v nedávné době si většinu pomůcek i některých učebnic museli učitelé vyrobit sami. V dnešní době je ve speciálních internátních školách pro děti se zrakovým postižením dostatek výukového materiálu i pomůcek.

„Při hodnocení možností každého jedince vycházíme v první řadě z druhu vady, na druhém místě z jejího stupně“; (Monatová, Lili, 1973, s. 20).

„Zraková vada ovlivňuje celou osobnost jedince. Promítá se do psychického vývoje“; (Müller a kol., 2001, s. 123).

Tyto školy jsou určeny dětem již od předškolního věku až po dokončení střední školy, kde je možnost volby z několika oborů podle dosažených výsledků. Nevidomí žáci se na speciální základní škole učí Braillovo písmo nebo již přímo pracují s textem ve speciálních učebnicích, mají k dispozici i Pichtův psací stroj.

„Vedle již jmenovaného Pichtova stroje je žádoucí, aby nevidomý žák měl možnost využít celou řadu dalších speciálních pomůcek“; (Müller a kol., 2001, s. 135).

Braillovo písmo lze psát i ručně za pomoci speciálních pomůcek, tabulky. Do tabulky se vkládá papír a speciálním perem se tvoří písmo. Literaturu do školy nebo knihy pro volný čas lze vypůjčit ze speciální knihovny, jejíž návštěvy jsou součástí školního vyučování. Žáci mají ve výuce k dispozici různé pomůcky a technická zařízení, počítačové učebny. Z pomůcek jsou nezbytná zvětšovací zařízení (speciální lupy) s možností promítnutí textu do počítače, dále různé reliéfní pomůcky. Plastická mapa, zvířata, vodní svět, kalendáře. Po ukončení střední školy mohou stejně jako žáci jiných škol pokračovat ve vybraném studiu na vysoké škole, které je podmíněné přijímacím řízením.

2.3 Osoby s narušenými komunikačními schopnostmi

Termínem „osoby s vadami řeči“ se dříve označovaly osoby s narušenými komunikačními schopnostmi. Osobami, které mají problém v dorozumívání s okolím, s komunikací, se zabývá logopedie.

Poskytuje odbornou péči v podobě různých terapií zaměřených na nápravu poruch řeči. Je úzce spjata s dalšími vědními obory psychologí, medicínou, speciální pedagogikou a jazykovědou.

Úkolem logopeda je tedy odstranění poruch způsobujících problém v komunikaci s okolím.

„Logopedie jako vědní obor se začala vyvíjet v prvních desetiletích 20. Století“; (Müller a kol., 2001, s. 145).

„Definovat termín narušená komunikační schopnost může být poměrně složitou záležitostí a nelze ji zužovat pouze na dětský věk“; (Špeciálny Pedagóg, 2012, s. 23).

„Komunikace znamená obecně lidskou schopnost užívat výrazové prostředky k vyjádření, udržování a pěstování mezilidských vztahů, významně ovlivňuje rozvoj osobnosti, je důležitá v mezilidských vztazích, je prostředkem vzájemných vztahů“; (Vítková, Marie, 2004, s. 154).

První osobu, která by měla rozpoznat případnou odchylku ve vývoji dítěte, je pediatr.

Podle Vágnerové, jsou děti od 4 let schopny komunikovat jak s dospělými, tak i dětmi, avšak pokaždé na jiné úrovni. (Vágnerová, Marie, 2000, s. 131).

Lidská řeč může probíhat různě:

- v myšlenkách,

- mimikou,
- hovorem, hlasovou komunikací.

Vzdělávání žáků s poruchami komunikačních schopností probíhá na speciálních základních a mateřských školách, internátního typu. „*Ty děti, které mají tak velké řečové poruchy, že je nelze odstranit ambulantní péčí v logopedické poradně, jsou přijaty do speciální školy*“; (Monatová, Lili, 1973, s. 85).

Speciální mateřská škola je mimo svojí hlavní činnost zaměřena na logopedickou péči pro předškolní věk.

„*Dítě, jehož schopnosti byly v předškolním věku soustavně přiměřeně rozvíjeny, bývá na počátku školní docházky úspěšné a dobře se zařazuje do školního kolektivu vrstevníků*“; (Kohoutek, Rudolf a kol., 1996, s. 78).

Základní speciální škola vzdělává žáky stejnými předměty jako běžná základní škola. Jejím cílem je za použití různých metod speciální pedagogiky rozvíjet řečové schopnosti žáka. „*Základní školy pro nemluvcí*“; (Monatová, Lili, 1973, s. 86).

„*Edukace dětí s narušenou komunikační schopností ve školním věku zajišťují speciální školy pro žáky s vadami řeči, jsou u nás zřizovány jak pro denní docházku, tak existují školy typu internátního*“; (Vítková, Marie, 2004, s. 157).

Druhy poruch řeči, pro které bývá dítě nejčastěji přijato na základě diagnostiky do speciální školy: „*Dítě s narušeným vývojem řeči*“; (Müller a kol., 2001, s. 153-178).

- opožděný vývoj řeči (zpožděný),
- dyslálie (nesprávná výslovnost jednotlivých hlásek, patlavost),
- alálie (vývojová nemluvnost),
- afázie (ztráta řeči způsobená poškozením mozku),
- patolálie (způsobená rozštěpem, porucha artikulace spojená s poruchou zvuku),
- rinolálie (huhňavost),
- lehčí sluchové postižení (kochleární implantát),
- specifické poruchy učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie atd.).

2.4 Osoby s tělesným postižením

Somatopedie je vědní disciplína, která se zabývá vymezením osob s tělesným postižením. Tělesné postižení dělíme na vady vrozené a získané. Vrozené vady vznikají z různých příčin např. při porodu, vlivem dědičnosti, z důvodu nemoci. Také působením různých fakto-

rů, jako jsou alkohol, drogy, léky nebo tabákové výrobky užívané v období těhotenství. Získané vady vznikají v průběhu života člověka např. nějakým onemocněním, např. sluchu, zraku nebo onemocněním některých z důležitých orgánů. Každý budoucí rodič sní o tom, aby se jeho dítě narodilo zdravé. Někdy se však může stát, že se vlivem různých okolností narodí dítě s postižením.

„Tělesné postižení nebo nemoc nevytvářejí samy o sobě nové vlastnosti člověka, vytvářejí mu však náročnější životní situaci“; (Matějček, Zdeněk, 1970, s. 5).

„Tělesné postižení omezuje ve větší či menší míře pohyb, v nejtěžších případech vede až k celkové nehybnosti“; (Pipeková, Jarmila, 1998, s. 23).

„Jde vesměs o těžké, složité formy postižení pohybové soustavy, které znemožňuje pravidelnou školní docházku v místě bydliště“; (Monatová, Lili, 1973, s. 87).

„Od počátku lidské společnosti byli mezi jejími členy jedinci, kteří se odlišovali od ostatních vzhledem, smyslovými či tělesnými vadami, duševním stavem či chorobami“; (Vágnerová, Marie, Hadj-Mousová, Zuzana., a Štech, Stanislav, 2000, s. 7).

Základním činitelem socializace u postižených dětí je na prvním místě rodina. Vzdělávání žáků s tělesným postižením probíhá jak v běžných základních školách, tak v ústavech pro tělesně postiženou mládež.

„Mobilita jedinců s tělesným postižením velmi podstatně ovlivňuje kvalitu jejich života a je základním předpokladem jejich úspěšné sociální integrace“; (Pipeková, Jarmila, 1998, s. 205).

K nejznámějším ústavům patří Jedličkův ústav, který je rozšířen po celé republice. Podle vzoru Jedličkova ústavu vznikla tak zvaná brněnská „Kociánka“. Tyto ústavy slouží ke vzdělávání žáků s postižením a jsou internátní.

Zahrnují studium od mateřské školy, základní školy, speciální základní školy, výběr učebního oboru či školu střední. Střední škola obvykle obsahuje maturitní i nematuritní ročníky. V dnešní době většina vysokých škol upravila některé své části na bezbariérový přístup, což umožňuje osobám s postižením lepší přístup a možnost realizace ve studijním oboru.

3. Preventivní programy MP Brno

Městská policie Brno nabízí velké množství preventivních výukových programů, které jsou určeny všem věkovým skupinám osob, od nejmladších, až po ty nejstarší.

Preventivní programy jsou určeny i rizikovým skupinám osob, jako jsou osoby s postižením. Tyto skupiny osob bývají právem označovány jako skupiny rizikové, a to proto, že se mohou stát snadným cílem osob s kriminální minulostí. Některé preventivní programy jsou charakteristické určitou pravidelností během roku s orientací na určitou cílovou skupinu. Jiné preventivní programy jsou zaměřeny na aktuální problém a mají spíše krátkodobější nebo jednorázový charakter, např. přednášky pro určitou skupinu osob.

3.1 Charakteristika výukových programů MP Brno

Výukové programy Městské policie Brno se rozdělují na výukové programy pro I. a II. stupeň speciálních základních škol jsou zaměřeny na předcházení rizikovému chování dětí a mládeže.

Výuka je rozdělena na tři na sebe navazující části ve stanoveném časovém úseku. Výukové programy pro I. stupeň základních škol jsou interaktivní, mají multilaterální pomůcky, pracovní listy a obsahují děj.

Cílem těchto programů je postupně připravit děti na nebezpečné životní situace pomocí různých interaktivních cvičení a v připravených scénkách nacvičit reálné situace.

Např. koho a kde bezpečně požádat o pomoc, správný postup při telefonování na tísňovou linku, jak předcházet úrazům při pobytu venku i doma nebo jak komunikovat s neznámými lidmi.

Největším problémem dnešní doby jsou únosy dětí a jejich alarmující počet je uveden ve statistických údajích na stránkách policie ČR. Jak předcházet únosům se zabývá výukový program „Nebezpečná jízda“, který vznikl vlivem těchto mediálně známých událostí, které jsou součástí přílohy.

Specifika preventivních programů u osob s postižením

Preventivní programy pro děti nebo dospělé osoby si kladou za cíl předcházet nebezpečí, která mohou nečekaně hrozit. Vzhledem k potřebám osob s různými typy postižení, bylo nutné vytvořit několik druhů upravených preventivních programů.

Zpracování výukových materiálů a pomůcek do Braillova písma usnadní lepší pochopení preventivních programů u osob nevidomých, zatímco osoby s vadami zraku mohou využít obvyklé pomůcky, jakými jsou např. zvětšovací zařízení, tzv. lupy nebo osobní počítače. Osoby se sluchovým postižením preferují zjednodušený a zvýrazněný text s paralelním překladem do znakového jazyka. Výsledkem je tedy snadnější pochopení probírané látky. Výukové programy pro žáky praktických tříd, speciálních základních škol, obsahují texty, upravené do jednodušší podoby s použitím barevného rozlišení podkladu. Většinou se jedná o žáky, kterým byla diagnostikována některá z poruch učení, tzv. „dys“. Barevný podklad, např. žlutý v kombinaci s černým písmem, pomáhá žákům při čtení.

Výukové programy pro I. a II. stupeň

Pro první stupeň speciálních základních škol jsou připraveny různé typy výukových programů, které navazují na minimální preventivní program základních škol. Jejich obsahem je mimo jiné i bezpečné chování při kontaktu se zvířaty, např. v parcích, kde můžeme potkat psy, kočky, veverky, ale i doma s domácími mazlíčky. Výukové programy jsou zaměřeny na předcházení úrazům, šikaně, únosům, vandalismu, záškoláctví, šikaně, správnému chování na internetu, doma i na ulici a vychází z nabídky pro běžné základní školy. Jsou však upraveny pro potřebu žáků speciálních základních škol.

Žáci se v těchto programech učí, jak si správně počínat v různých situacích, učí se asertivnímu chování, větší všímavosti vůči okolí, přesnosti a pozornosti. Např. přivolání pomoci v případě potřeby, jak správně telefonovat na tísňová čísla, asertivnímu chování a komunikaci v sociálních vztazích. Součástí programů jsou různé pomůcky, tísňová čísla, puzzle, fotografie, obrázky nebo prezentace, ale také i různé znalostní testy.

Pro druhý stupeň speciálních základních škol jsou určeny programy na zvýšení právního vědomí, souvisejících pojmů a dokumentů, legislativy, programy na předcházení šikany, xenofobie, rasismu nebo patologických závislostí.

Výukové programy mají moderní charakter a jsou interaktivní. Součástí těchto programů jsou také křížovky, různé druhy testů, pracovní karty apod.

DÍLČÍ ZÁVĚR:

Teoretická část bakalářské práce obsahuje tři kapitoly. První kapitola popisuje a vymezuje prevenci a její různá pojetí na prevenci ve výchově, sociální, prevenci dopravy, v právu, z oblasti rizikového chování žáků, vymezením základních pojmů, zabývající se kriminogenními faktory a jejich rozdělením podle úrovně a rozsahu, druhem ochrany osob, které jsou nezbytné k jejich osobnímu bezpečí. V další části se věnuje historii až po současnost, typům prevence, různým pojetím prevence a preventivním programům.

Ve druhé kapitole jsou popisovány Specifika osob s postižením, která uvádí různé druhy těchto osob, osoby s vadami sluchu, zraku, osoby s narušenými komunikačními schopnostmi a osoby s tělesným postižením. U osob s vadami sluchu se věnuje jejich vymezení, základnímu rozlišení sluchových vad a jejich komunikaci s okolím. K osobám s vadami zraku je uvedeno rozdělení těchto vad, jejich vzdělávání a pomůcky, jako jsou slepecká hůl a vodící pes, které jsou nezbytné pro jejich život. Dalšími osobami jsou s narušenými komunikačními schopnostmi, druhy poruch řeči a jejich vzdělávání a posledními jmenovanými osobami jsou osoby s tělesným postižením, jejich vzdělávání, život a známé ústavy. Třetí kapitola se věnuje preventivním programům Městské policie Brno, jejich specifiky u osob s postižením a výukovými programy pro žáky I. a II. stupně.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. Výzkum – metodologie

Výzkum je kvantitativního charakteru a je zaměřen na žáky I. a II. stupně speciálních základních škol. Součástí práce je analýza a interpretace výsledků výzkumu, shrnutí a normování.

Samotný výzkum byl proveden pomocí ankety jako jedné z důležitých metod kvantitativního výzkumu. Do výzkumu se zapojilo celkem 49 žáků z I. i II. stupně speciálních základních škol. Jako výzkumný nástroj byla použita anketa. Pomocí ankety jsem zkoumala, jak působí na děti školní prostředí, jak vnímají preventivní programy Městské policie Brno. Co si nejvíc z těchto programů pamatují, co by mohlo být podle jejich názorů vylepšeno nebo změněno a jak prevence ovlivňuje jejich chování.

Za použití statistických metod jsou výsledky výzkumu shrnuty a vyjádřeny v grafech.

4.1 Typ výzkumu

Pro praktickou část jsem zvolila kvantitativní výzkum. Kvantitativní výzkum vychází z teorie o zkoumaném jevu, cílem se shromáždit a zpracovat údaje, stanovení hypotéz. Gavora uvádí: „Výzkum sa musí začať stanovením výzkumného problému“; (Gavora, 2008, s. 51).

„Kvantitatívny výskum sa usiluje vyberať skúmané osoby tak, aby čo najlepšie reprezentovali ist populáciu“; (Gavora, 2008, s. 35).

Kvantitativním výzkum popisuje zkoumané osoby, zkoumá větší rozsah informací. Jako metodu kvantitativního výzkumu jsem zvolila anketu, která je sice časově nenáročná, ale zkoumá daný problém pouze okrajově. Zkoumaným vzorkem jsou vybraní žáci z I. a II. stupně speciálních základních škol v Brně. Konečné výsledky výzkumu jsou graficky znázorněny a zpracovány podle statistických metod.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit vztah dětí na speciálních základních školách k preventivním programům Městské policie Brno. Jak žáci speciálních základních škol vnímají tyto preventivní programy a jestli tyto programy nějakým způsobem ovlivňují jejich chování.

Popis zkoumaného vzorku:

Zkoumaným vzorkem jsou žáci speciálních základních škol, na otázky ankety odpovídalo celkem 49 žáků z obou škol. Anketu jsem rozdělila na školu „A“ a školu „B“. Jako školu „A“ jsem označila školu pro žáky s narušenými komunikačními schopnostmi. Školou „B“ jsem označila školu pro zrakově postižené žáky. Na I. Stupni základní speciální škole „A“ jsem s anketou oslovila 3. třídu, ve které bylo 12 žáků, sedm dívek a pět chlapců.

Na základní škole „B“ jsem s anketou oslovila sloučenou 4. a 5. Třídu s 12 žáky, 6 dívkami a 6 chlapci.

Na II. Stupni, speciální základní školy „A“ jsem vybrala sloučenou 8. a 9. třídu.

Základní výzkumná otázka

- Mají výukové preventivní programy efekt na speciálních základních školách?
- Ovlivňují výukové preventivní programy chování dětí?

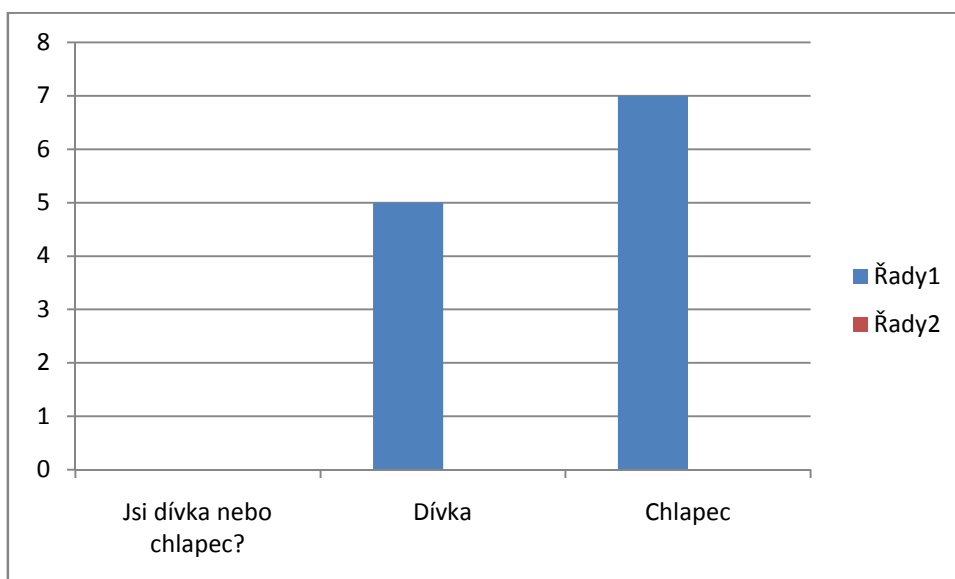
Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Základní speciální škola „A“

1. Otázka/ Pohlaví

Dětem jsem vysvětlila, že mají zatrhnout, jestli se jedná o chlapce nebo dívku. A že tato otázka ukazuje, kolik dívek a chlapců je ve třídě. Ve třídě je celkem pět dívek a sedm chlapců.

Graf I. stupeň „A“, č. 1

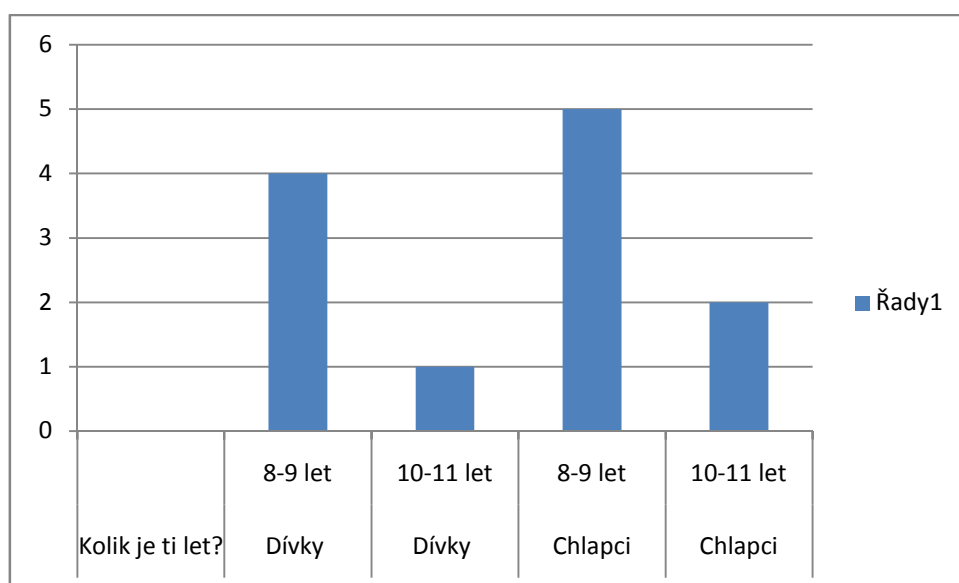

2. Otázka/ Kolik je ti let?

Na otázku, kolik je ti let odpovídalo celkem 12 žáků z uvedené třídy. Osm až devět let mají ve třídě čtyři dívky a deset až jedenáct let jedna dívka.

Pět chlapců má osm až devět let a deset až jedenáct let mají ve třídě 2 chlapci.

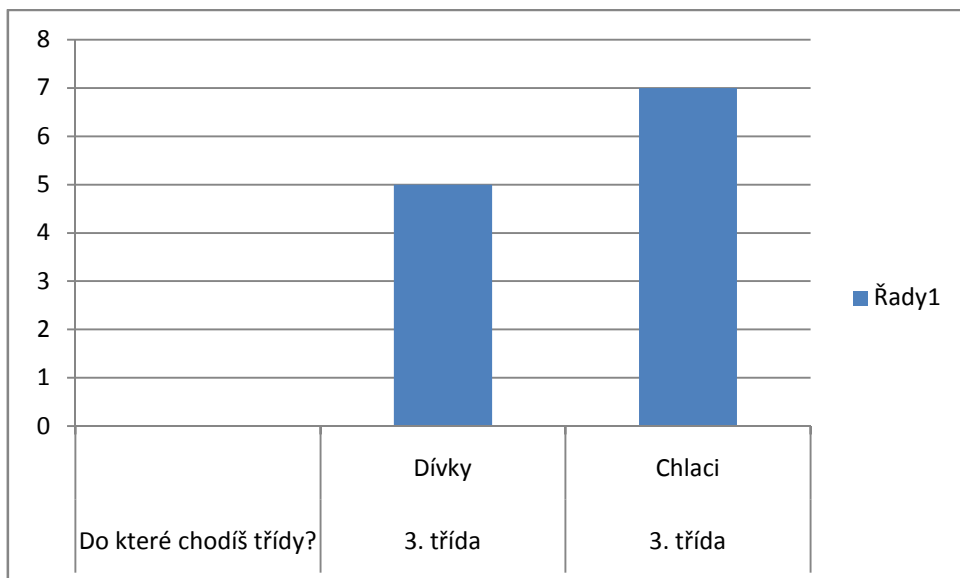
Graf I. stupeň „A“, č. 2

3. otázka/ Do které chodíš třídy?

Tato otázka vyvolala lehké napětí mezi žáky, protože školní rok byl v samém začátku. Všichni žáci, pět dívek a sedm chlapců, se v anketě shodli na tom, že chodí do 3. třídy.

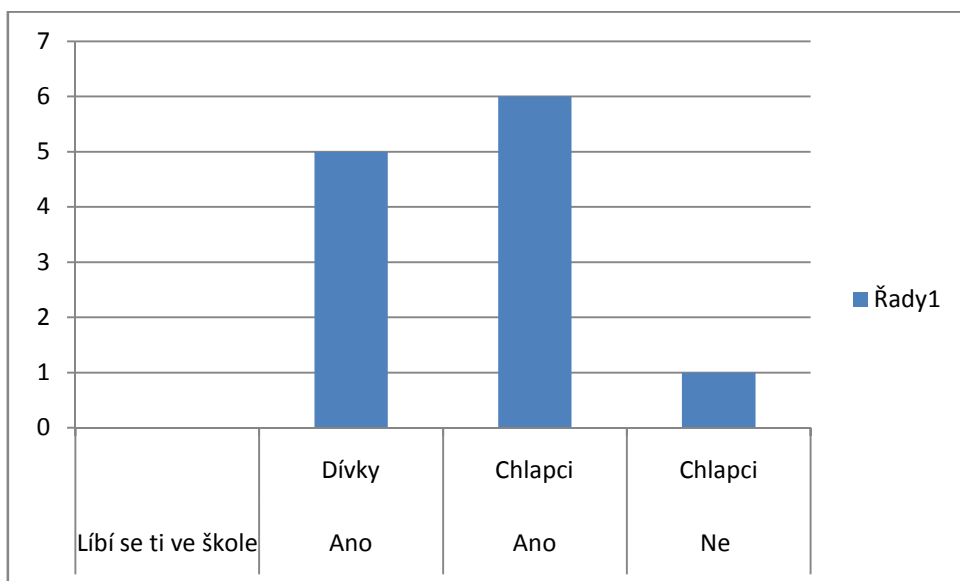
Graf I. stupeň „A“, č. 3

4. Otázka/ Líbí se ti ve škole?

Všech pět dívek odpovědělo, že se jim ve škole líbí. Šest chlapců odpovědělo, že se jim ve škole líbí, jeden chlapec uvedl, že se mu ve škole nelíbí.

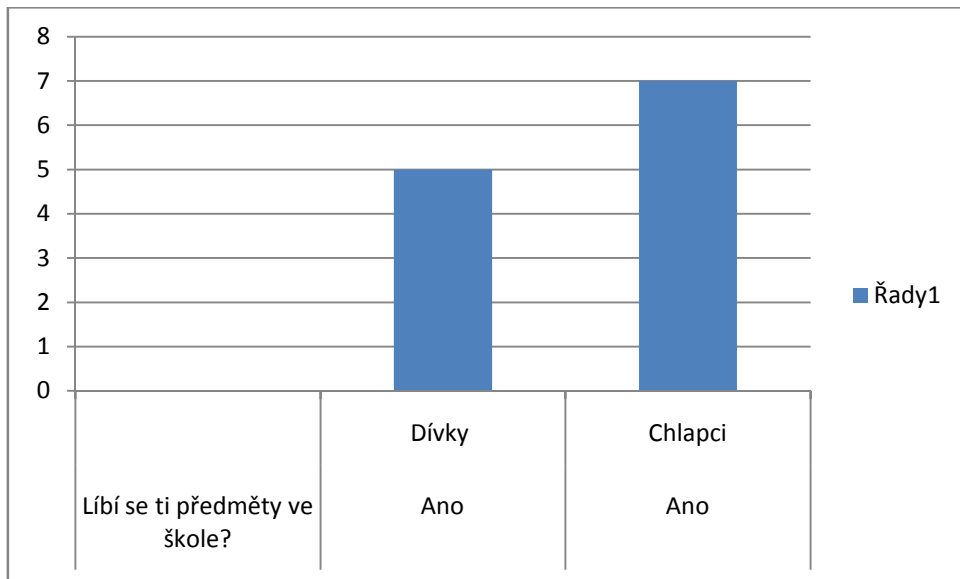
Graf I. stupeň "A", č. 4

5. Otázka/ Líbí se ti předměty ve škole?

Jakmile se děti dostaly k této otázce, začaly na sebe pokřikovat, že se jim líbí všechny předměty ve škole, což vyplynulo z pozdějších odpovědí.

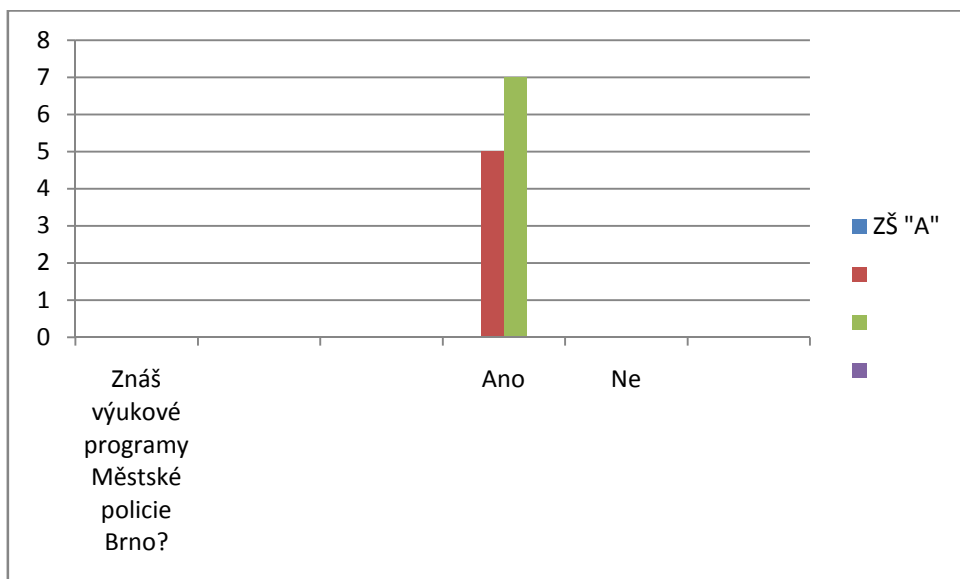
Graf I. stupeň „A“, č. 5

6. Otázka/ Znáš, výukové programy Městské policie Brno?

Všichni žáci, dívky i chlapci odpověděli, že znají výukové programy realizované Městskou policií Brno. Za dětmi chodím od první třídy, takže jsme měli již třetí společnou hodinu s výukovými programy Městské policie Brno.

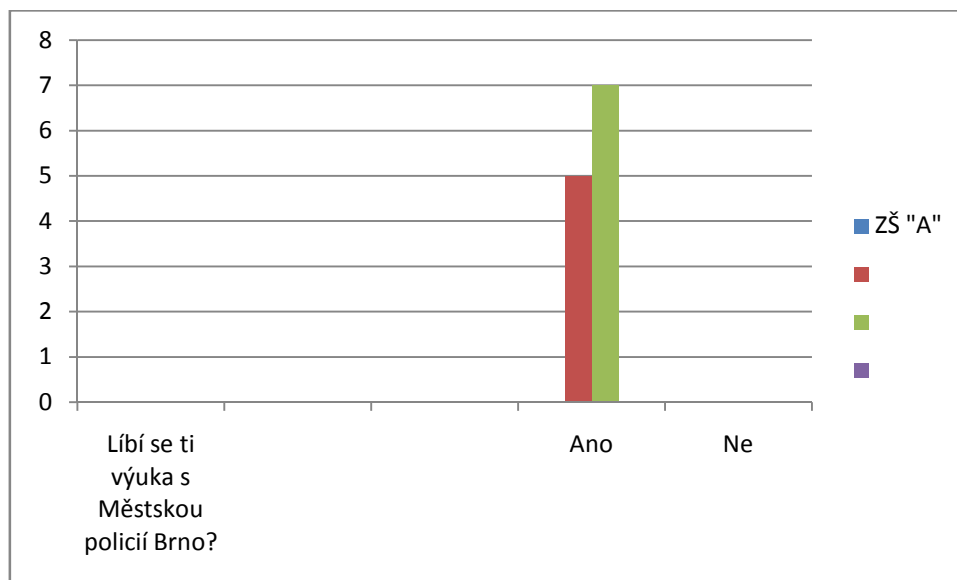
Graf I. stupeň „A“, č. 6

7. Otázka/ Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno?

Na tuto otázku odpověděly dívky i chlapci, že se jim výuka s Městskou policií Brno líbí.

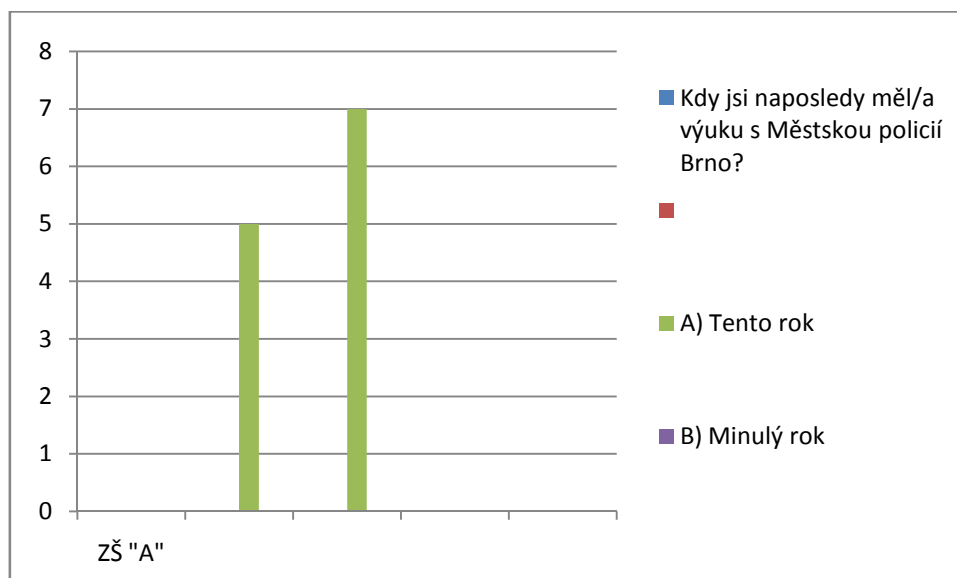
Graf I. stupeň "A", č. 7

8. Otázka/ Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií Brno?

Všechny děti odpověděly, že jsme měli společnou výuku tento rok.

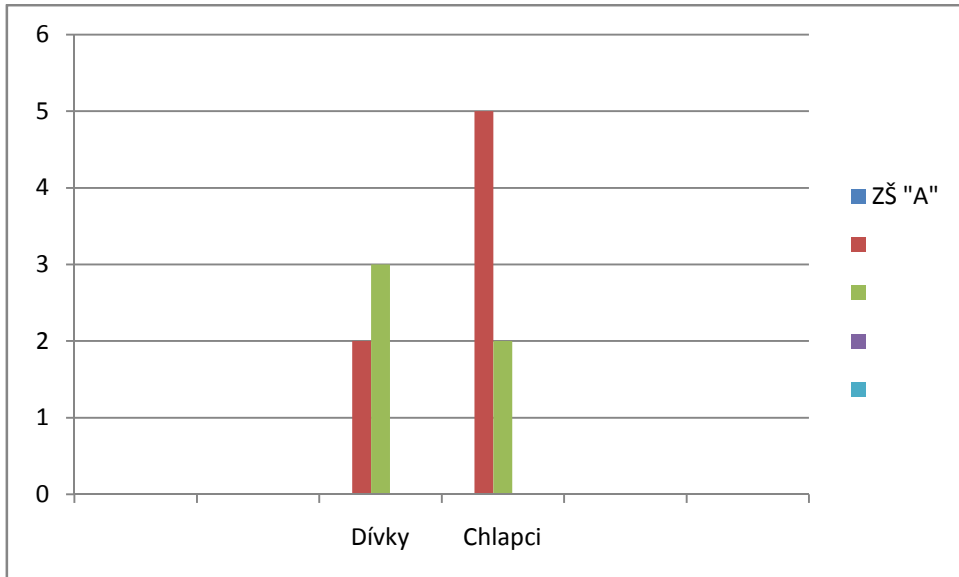
Graf I. stupeň „A“, č. 8

9. Otázka/ Pamatuješ si název výukového programu Městské policie Brno?

Dvě dívky si název výukového programu pamatovaly, tři dívky ne. Pět chlapců si název výukového programu pamatovalo, dva chlapci si název nepamatovali. Celkem sedm dětí si pamatovalo název výukového programu Městské policie Brno.

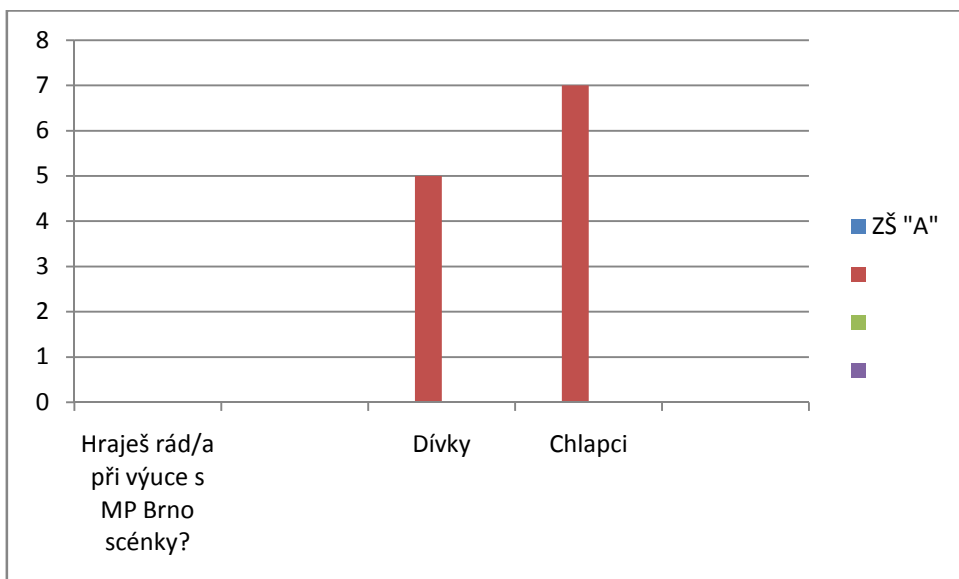
Graf I. stupeň „A“, č. 9

10. Otázka/ Hraješ rád/a při výuce s Městskou policií scénky?

Pět dívek a sedm chlapců uvedlo, že rádi hrají scénky.

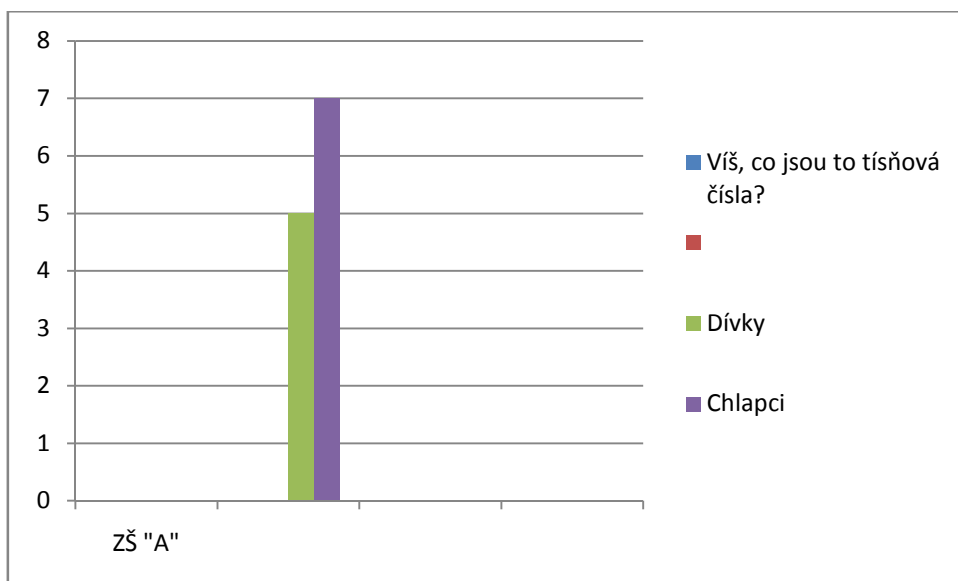
Graf I. stupeň „A“, č. 10

Otázka č. 11/ Víš, co jsou to tísňová čísla?

U této otázky nezaváhal ani jeden žák a všichni napsali, že tísňová čísla znají. Je to také tím, že výuka tísňových čísel je součástí výuky na speciálních základních školách. Paní učitelky motivují děti, aby v případě potřeby dokázaly zavolat pomoc jiným osobám nebo sobě.

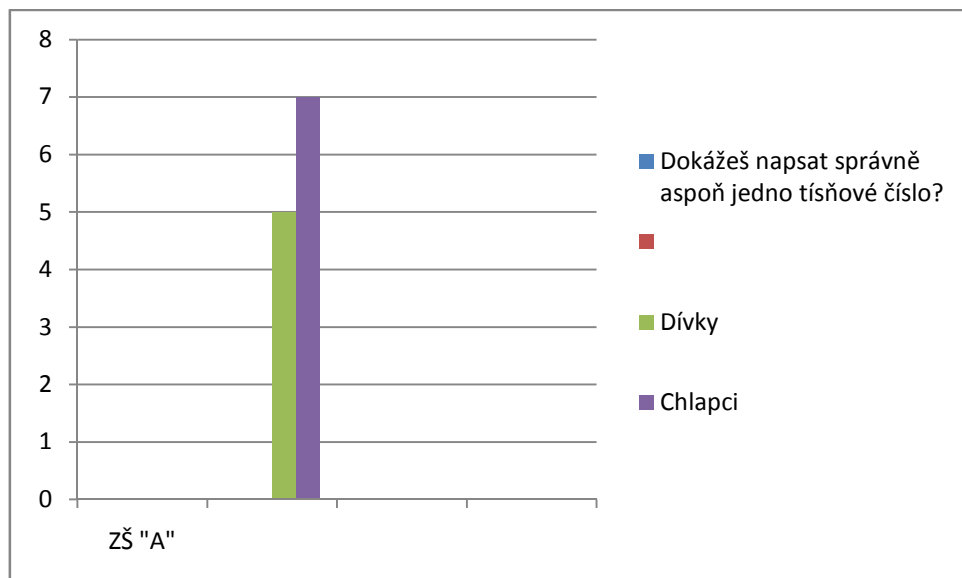
Graf I. stupeň „A“, č. 11

Otázka č. 12/ Dokážeš napsat správně aspoň jedno tísňové číslo?

Dívky i chlapci se shodli na tom, že umí napsat správně alespoň jedno tísňové číslo. Anкета končila otázkou č. 12 a za tuto otázku někteří žáci napsali tísňová čísla, která si pamatují. Děti jsem pochválila a požádala paní učitelku, aby jim udělila znaménko + k ostatním známám.

Graf I. stupeň „A“, č. 12

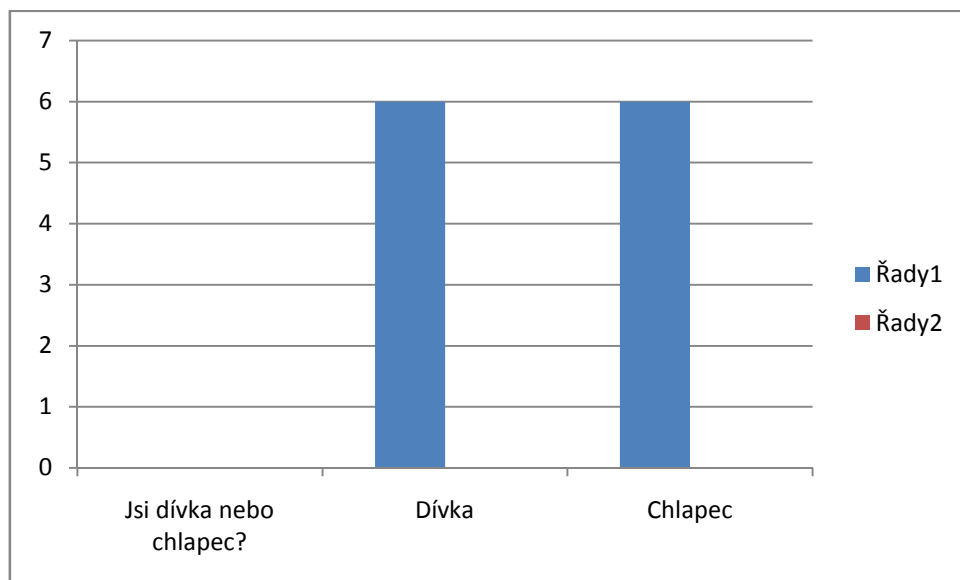
Základní speciální škola „B“

Na škole „B“, jsem oslovila s anketou žáky I. stupně, 4. a 5. sloučené třídy. Stejně, jako na předchozí škole jsem vysvětlila dětem, že jsem přišla s prosbou o vyplnění ankety, kterou potřebuji ke svému studiu. Celkem odpovídalo šest dívek a šest chlapců.

1. Otázka/ Pohlaví

Tato otázka ukazuje zastoupení dívek a chlapců ve třídě. V této třídě se nachází šest dívek a šest chlapců.

Graf I. stupeň „B“, č. 1

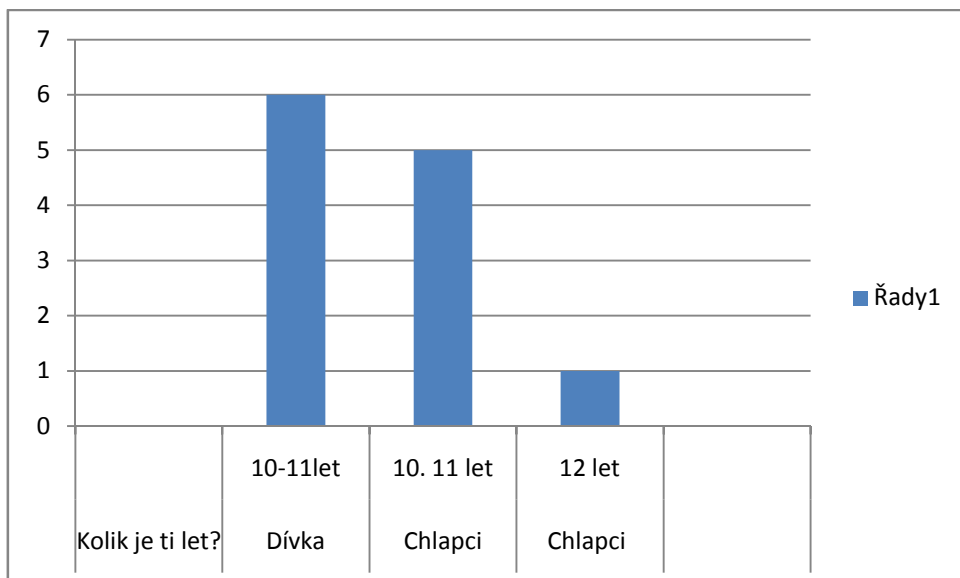

Otázka č. 2/ Kolik je ti let?

Z otázek vyplynulo, že jedenáct dětí bylo ve věku deset až jedenáct let, jeden žák ze třídy měl 12 let. Šest dívek bylo ve věku deset až jedenáct let.

Pět chlapců mělo deset až jedenáct let a jeden chlapec měl dvanáct let.

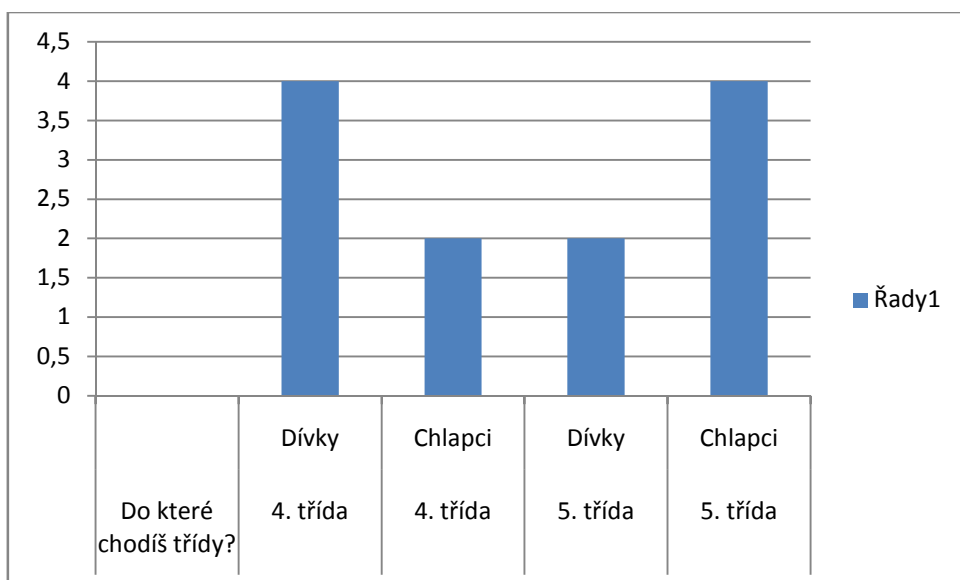
Graf I. stupeň „B“, č. 2

3. Otázka/ Do které chodíš třídy?

V této otázce se promítne, kolik je žáků ve které třídě. Čtyři dívky a dva chlapci chodili do čtvrté třídy, čtyři chlapci a dvě dívky do třídy páté.

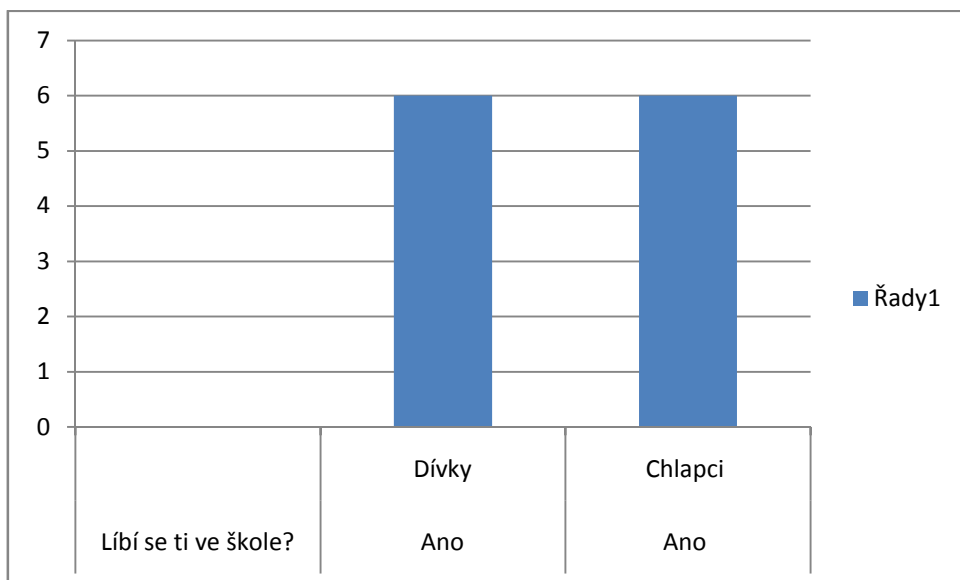
Graf I. stupeň „B“, č. 3

4. Otázka/ Líbí se ti ve škole?

Na tuto otázku všichni žáci odpověděli, že se jim ve škole líbí. Je to zejména tím, že jsou děti motivovány jak výsledky, tak zájmovými kroužky, které ve škole mají.

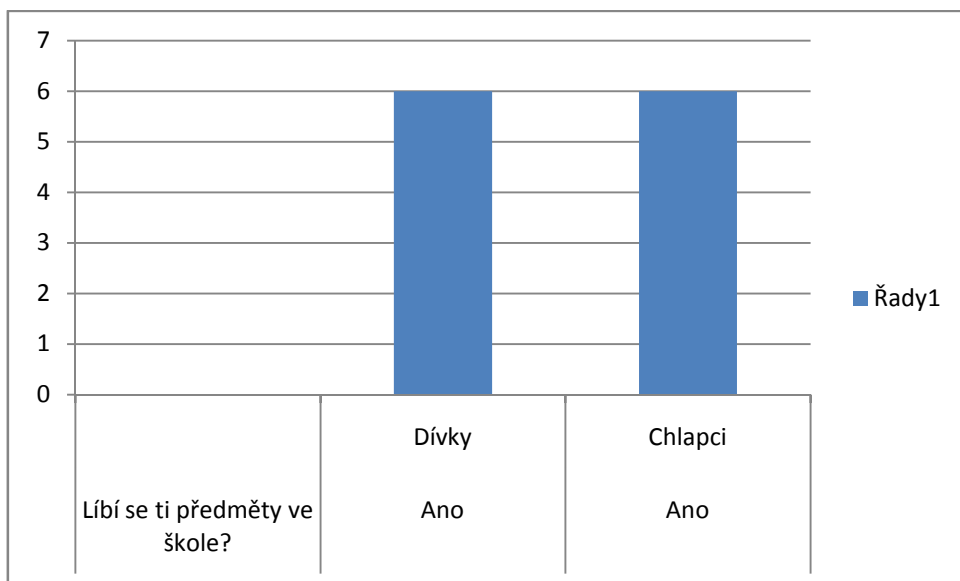
Graf I. stupeň „B“, č. 4

5. Otázka/ Líbí se ti předměty ve škole?

Všichni žáci shodně napsali, že se jim předměty ve škole líbí. Někteří žáci dokonce tužkou na okraj ankety připsali, o které předměty se konkrétně jedná.

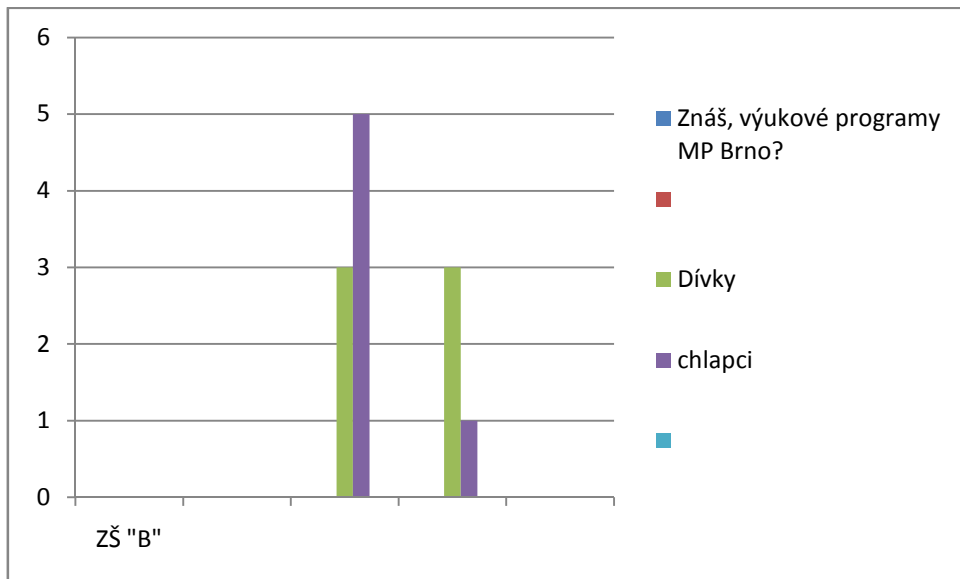
Graf I. stupeň „B“, č. 5

6. Otázka/ Znáš, výukové programy MP Brno?

Osm žáků odpovědělo ano, čtyři odpověděli ne. Z toho 3 dívky odpověděly ano a tři dívky ne. Pět chlapců odpovědělo ano a jeden ne.

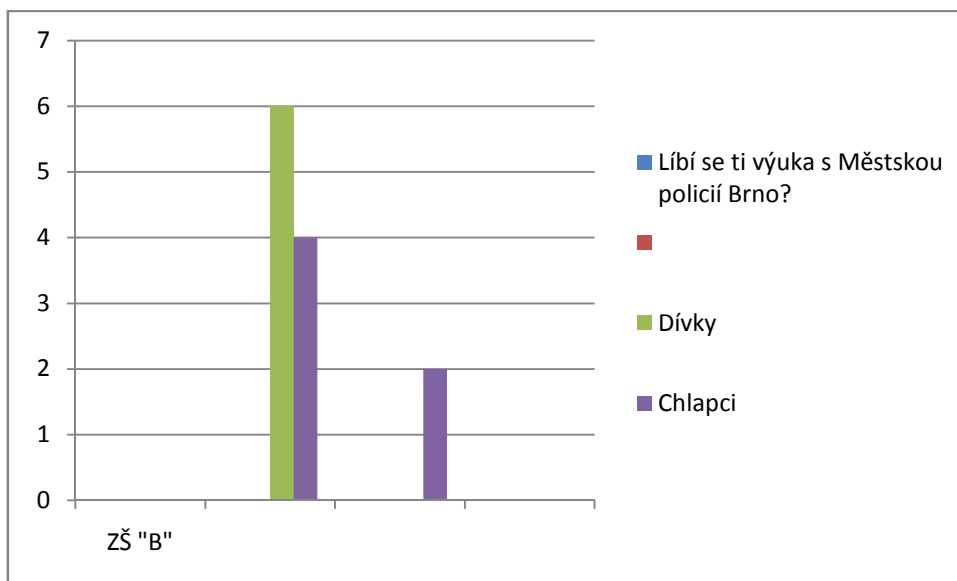
Graf I. stupeň „B“, č. 6

7. Otázka/ Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno?

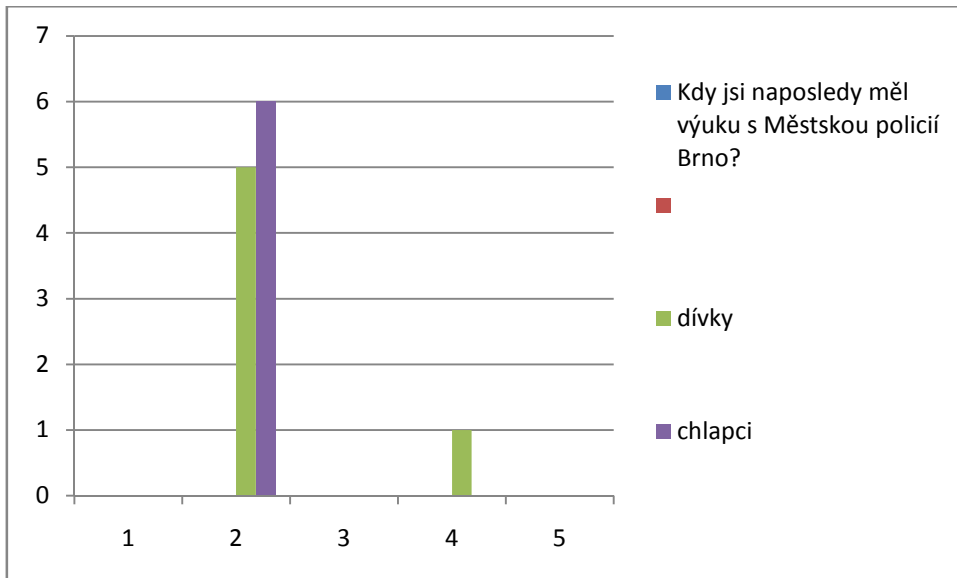
Z dvanácti možných odpovědí napsalo deset žáků, že se jim výuka s Městskou policií Brno líbí, dva žáci napsali, že se jim výuka nelíbí. Výuka s Městskou policií Brno se líbí všem šesti dívkám. Čtyři chlapci uvedli, že se jim výuka líbí, dvěma chlapcům se výuka nelíbí.

Graf I. stupeň „B“, č. 7

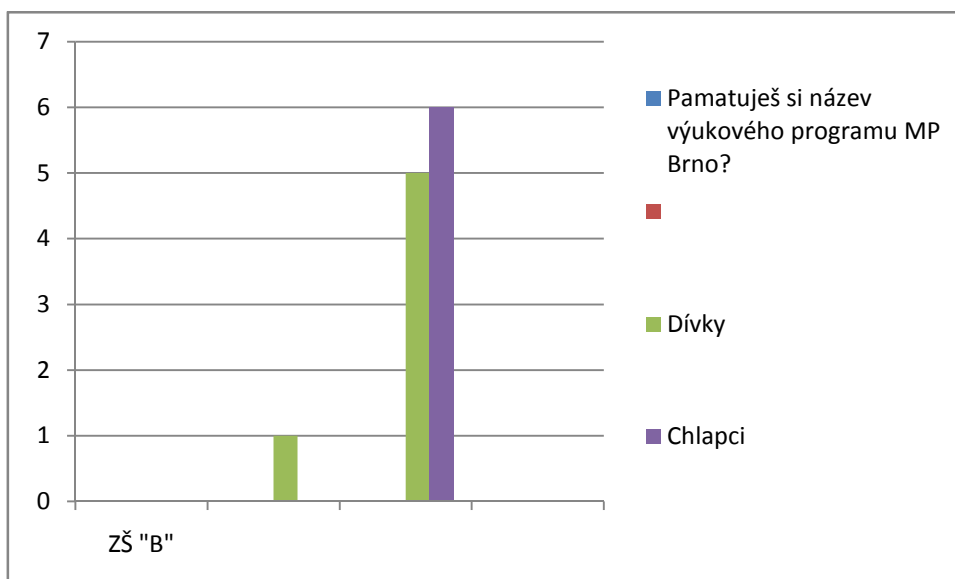
8. Otázka/ Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií Brno? Šest chlapců a pět dívek odpovědělo, že tento rok výuku s Městskou policií Brno měli. Jeden dívka uvedla minulý rok. Podle sdělení paní učitelky to je tím, že dívka byla velmi často minulý rok nemocná, takže zřejmě chyběla.

Graf I. stupeň „B“, č. 8

9. Otázka/ Pamatuješ si název výukového programu MP Brno? Z celkového počtu dvanácti žáků si nepamatuje název výukového programu jedenáct a jeden ano.

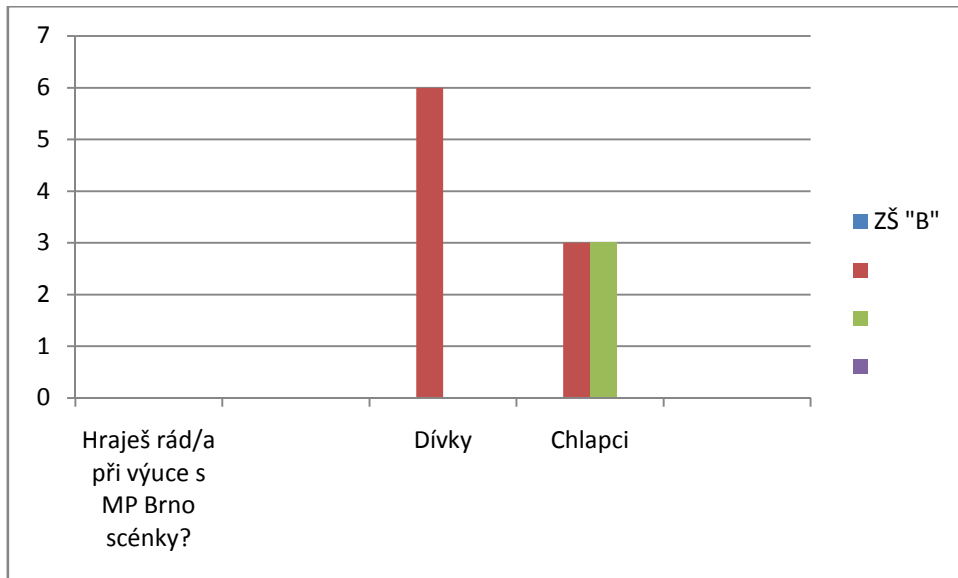
Graf I. stupeň „B“, č. 9

10. Otázka/ Hraješ rád/a při výuce s Městskou policií scénky?

Devět žáků odpovědělo ano a tři žáci odpověděli ne. Všech šest dívek uvedlo, že hrají rády scénky s Městskou policií Brno. Ze šesti chlapců tři odpověděli, že rádi hrají scénky s Městskou policií Brno a tři chlapci uvedli, ne.

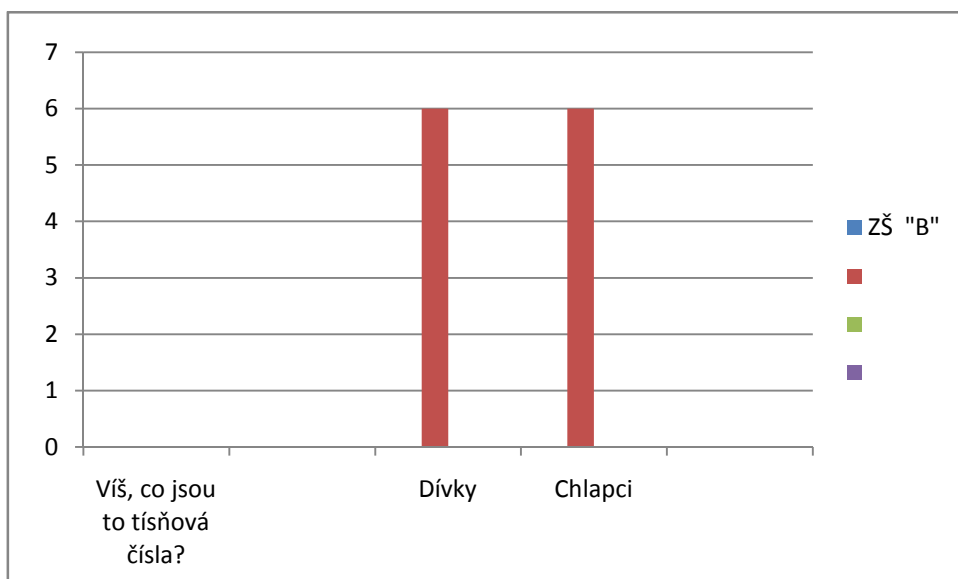
Graf I. stupeň „B“, č. 10

11. Otázka/ Víš, co jsou to tísňová čísla?

Všichni žáci ze třídy odpověděli na tuto otázku ano.

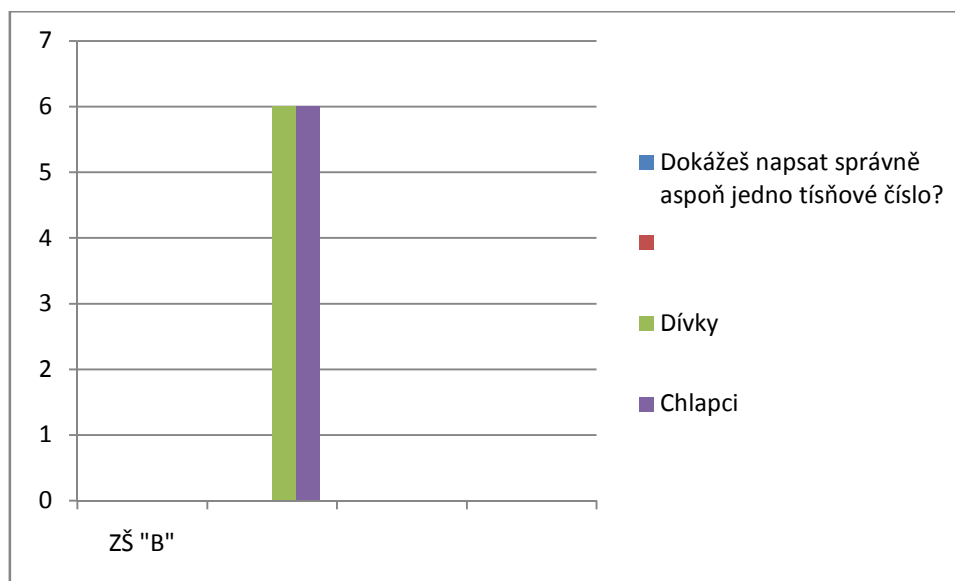
Graf I. stupeň „B“ č. 11

12. Otázka/ Dokážeš napsat správně aspoň jedno tísňové číslo?

Na otázku č. 12 odpověděly všechny děti ano, že umí napsat správně aspoň jedno tísňové číslo. Stejně, jako na předchozí škole, někteří žáci vypsali za text tísňová čísla a vzhledem k tomu, by příště mohla být anketa doplněna o tento údaj.

Graf I. stupeň č. 12 „B“

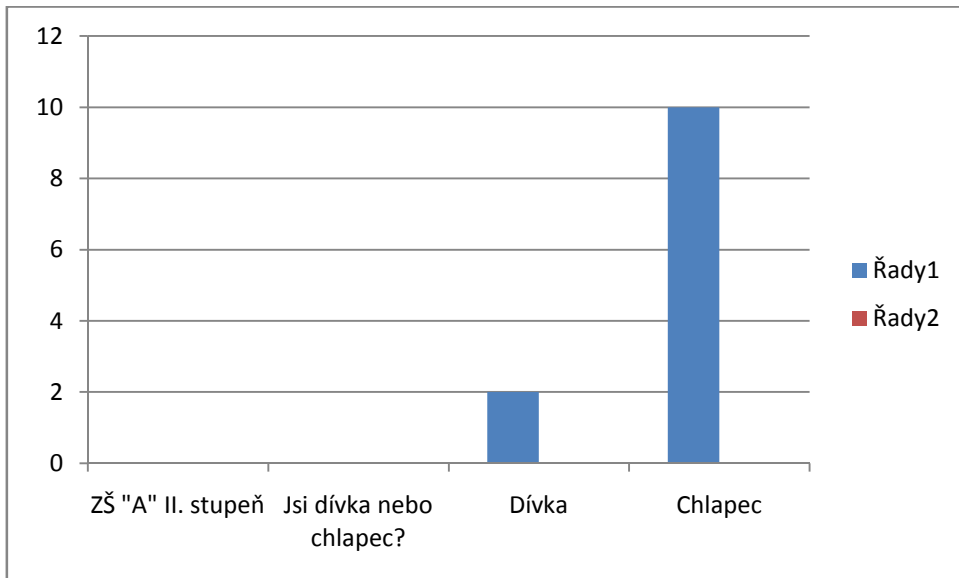

ZŠ „A“ – II. stupeň

1. Otázka/ Pohlaví

Ve třídě se nacházely 2 dívky a 10 chlapců.

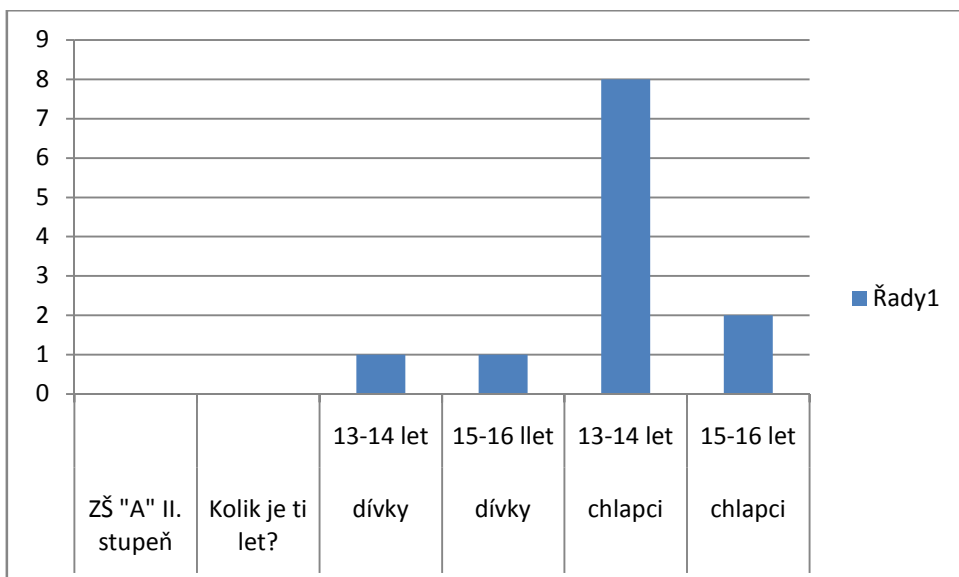
Graf č. 1 II. stupeň „A“ č. 1

2. Otázka/ Věk

2 dívky ve třídě byly rozdílného věku, jedna měla 13 -14 let, druhá dívka 15 -16 let. 13 -14 let mělo 8 chlapců, 15 -16 let měli 2 chlapci.

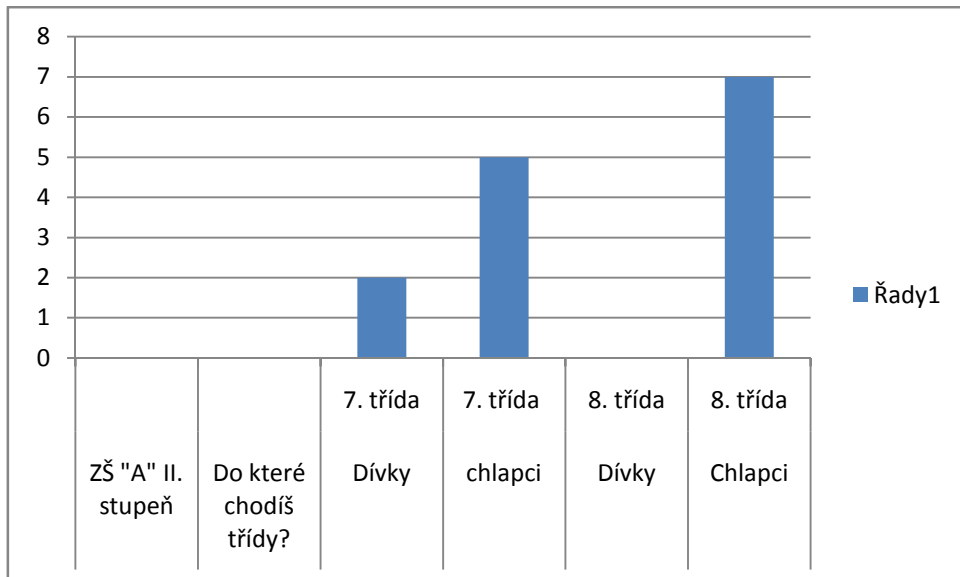
Graf II. stupeň „A“, č. 2

3. Otázka/ Do které chodíš třídy?

Obě dívky chodí do 7. třídy, do které taky chodí 5 chlapců. Do 7. chodí celkem 7 žáků, v 8. třídě je 5 chlapců.

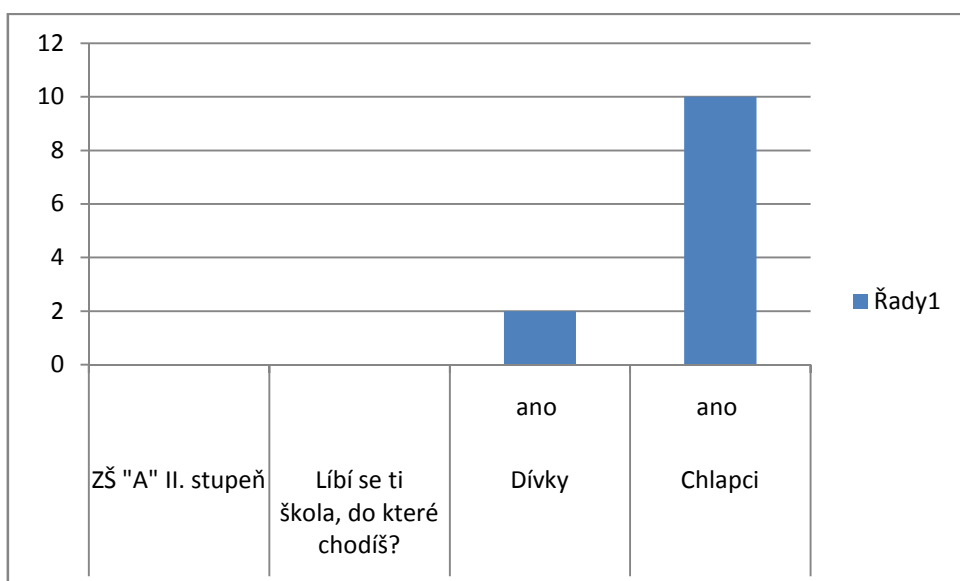
Graf II. stupeň „A“, č. 3

4. Otázka/ Líbí se ti škola, do které chodíš?

Na tuto otázku odpověděly dvě dívky a 10 chlapců, že se jim škola líbí.

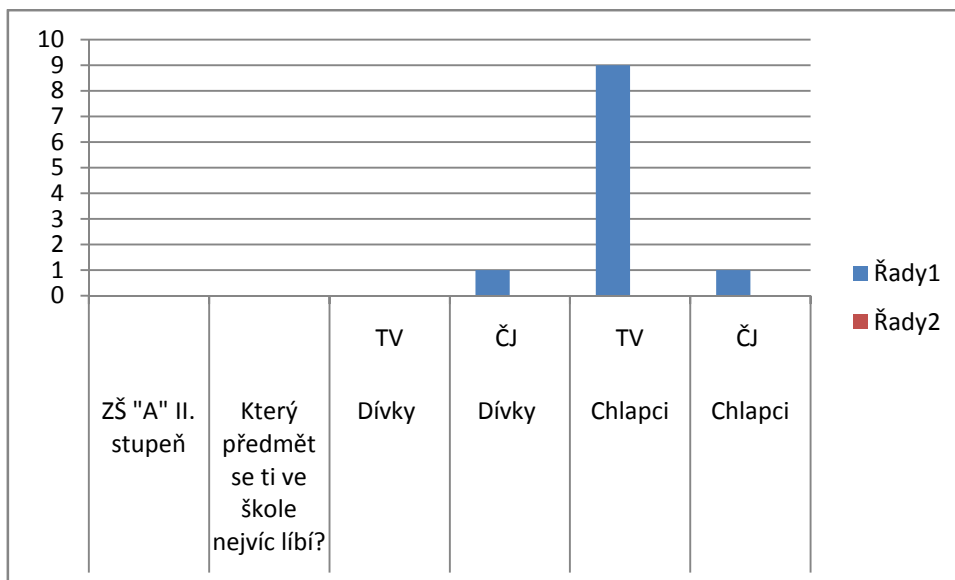
Graf II. stupeň „A“, č. 4

5. Otázka/ Který předmět se ti ve škole nejvíc líbí?

Na tuto otázku odpovědělo 9 žáků, chlapců, že se jim líbí tělocvik. 2 dívky a jeden chlapec mají raději český jazyk.

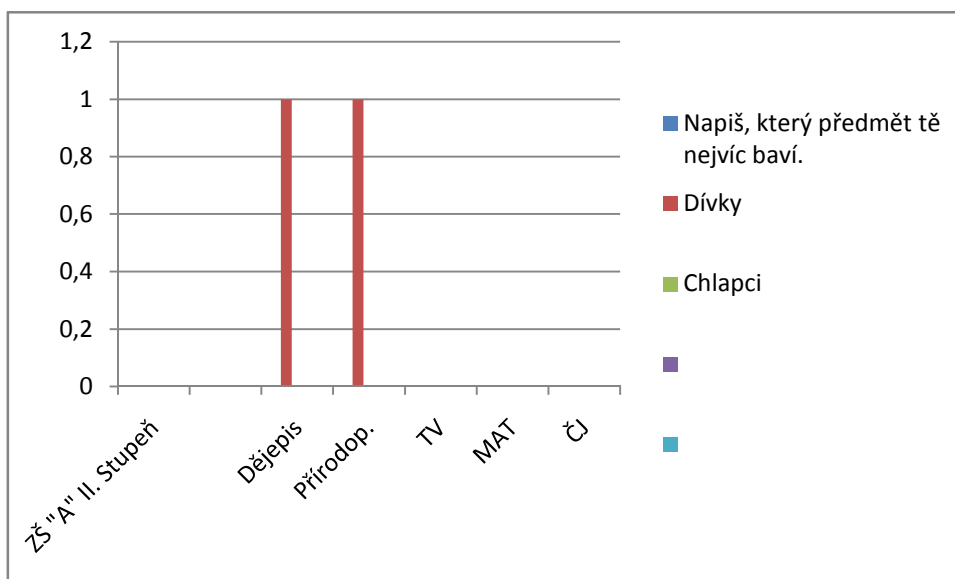
Graf II. stupeň „A“, č. 5

Otázka č. 6/ Napiš, který předmět tě nejvíc baví?

2 dívky ze 7. třídy uvedly, že je nejvíc baví předměty dějepis a přírodopis. 4 chlapce z 8. třídy a 1 žáka ze třídy 7. baví nejvíc tělocvik. Přírodopis baví 2 chlapce ze 7. třídy. 2 chlapce baví matematika, 1 chlapce z 8. třídy a 1 z třídy 7. Český jazyk baví 1 žáka ze třídy 7. Nejvíc žáky baví předměty dějepis, přírodopis, tělocvik a matematika a český jazyk.

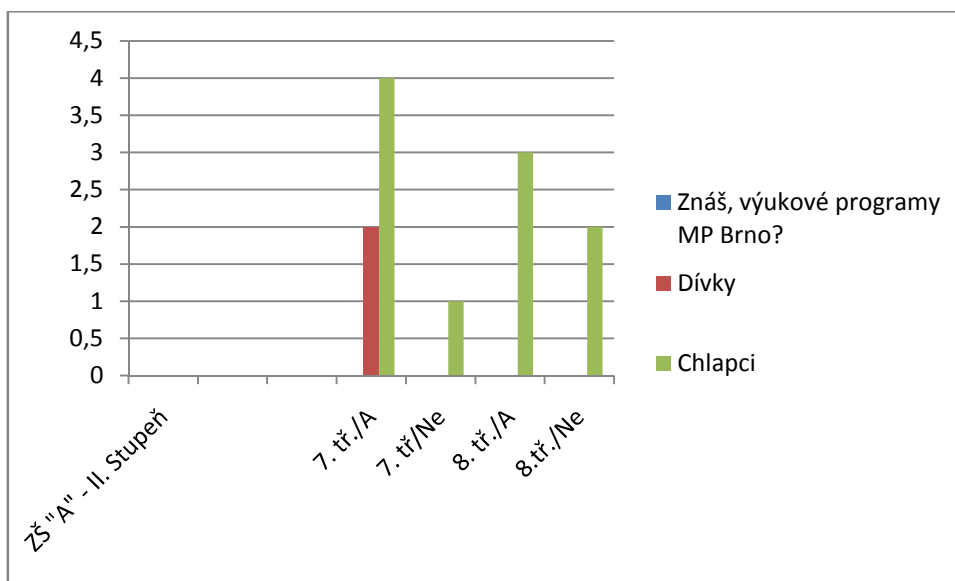
Graf II. stupeň „A“, č. 6

7. Otázka/ Znáš, výukové programy Městské policie Brno?

Výukové programy zná celkem 9 žáků. Dvě dívky ze 7. třídy, 3 chlapci z 8. třídy a 4 ze 7. třídy. Výukové programy Městské policie Brno 3 chlapci neznají, 2 chlapci z 8. třídy, a ze 7. třídy 1 chlapec.

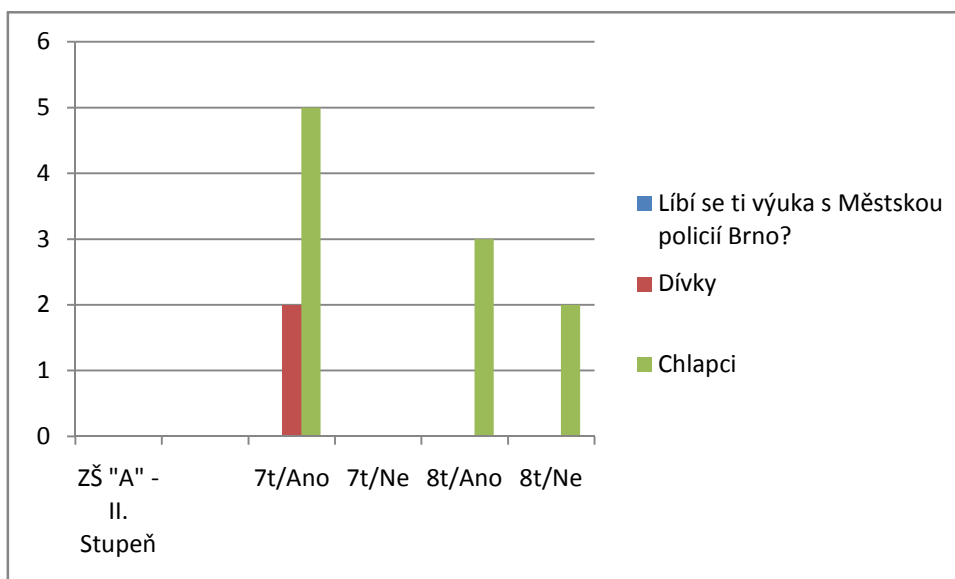
Graf II. stupeň „A“, č. 7

8. Otázka/ Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno?

Výuka s Městskou policií Brno se líbí 10 žákům z celkového počtu 12. 2 dívkám ze 7. třídy se výuka s Městskou policií líbí. 5 žákům ze 7. a z 8. třídy se líbí jednomu žákovi. 2 žákům z 8. třídy se výuka s Městskou policií Brno nelíbí.

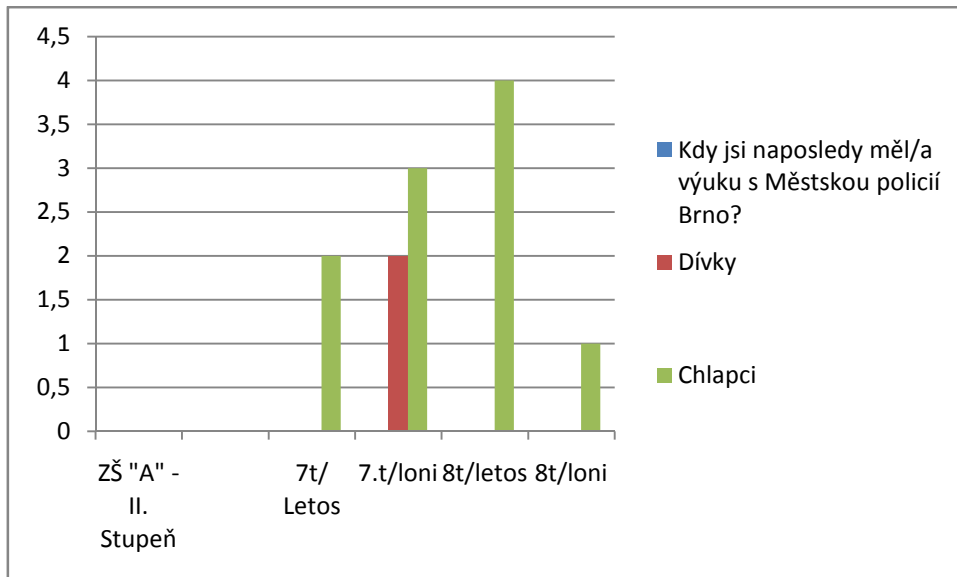
Graf II. stupeň „A“, č. 8

9. Otázka/ Kdy jsi měl/a naposledy výuku s Městskou policií Brno?

Na otázku č. 9, kdy jsi měl/a naposledy výuku s Městskou policií Brno, dalo 6 žáků tento rok a šest žáků minulý rok.

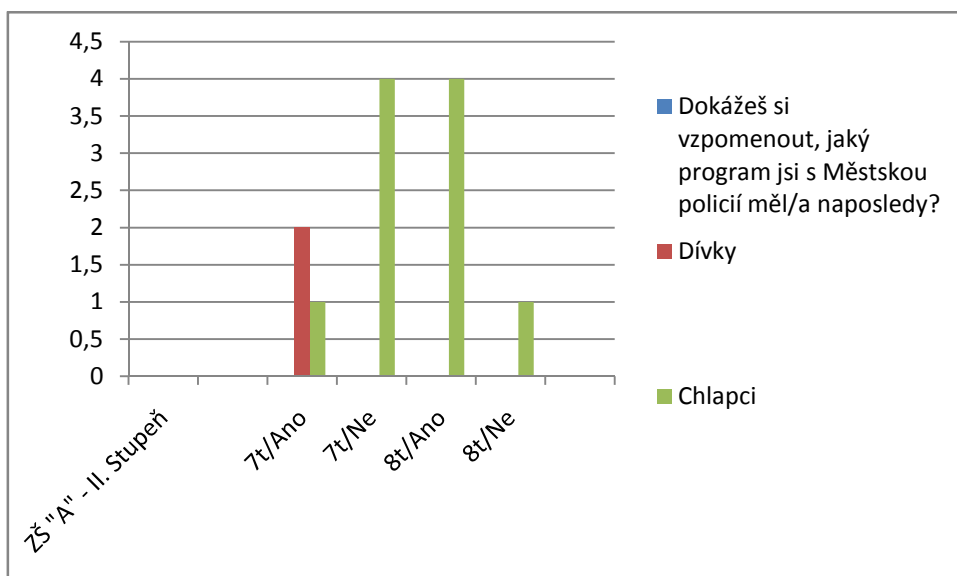
Graf II. stupeň „A“, č. 9

10. Otázka/ Dokážeš si vzpomenout, jaký program jsi s Městskou policií měl/a naposledy?

Z celkového počtu 12 žáků si 7 žáků program pamatovalo, 5 žáků si ho nepamatovalo. Ze 7. třídy si program pamatovaly 2 dívky a 1 chlapec. Z 8. třídy si program čtyři žáci pamatovali. Výukový program s Městskou policií si nepamatovali 4 žáci 7. třídy a 1 žák 8. třídy.

Graf II. stupeň „A“, č. 10

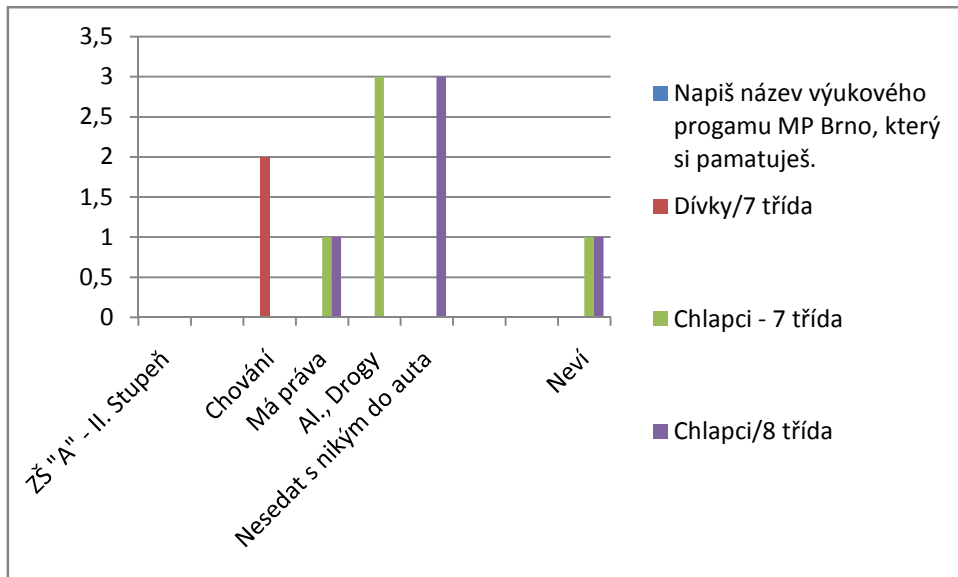

11. Otázka/ Napiš název výukového programu MP Brno, který si pamatuješ?

10 žáků odpovědělo název nějakého programu. 2 žáci uvedli, že si název nepamatují.

2 dívky uvedly název Chování. 8 chlapců uvedlo různé názvy programu.

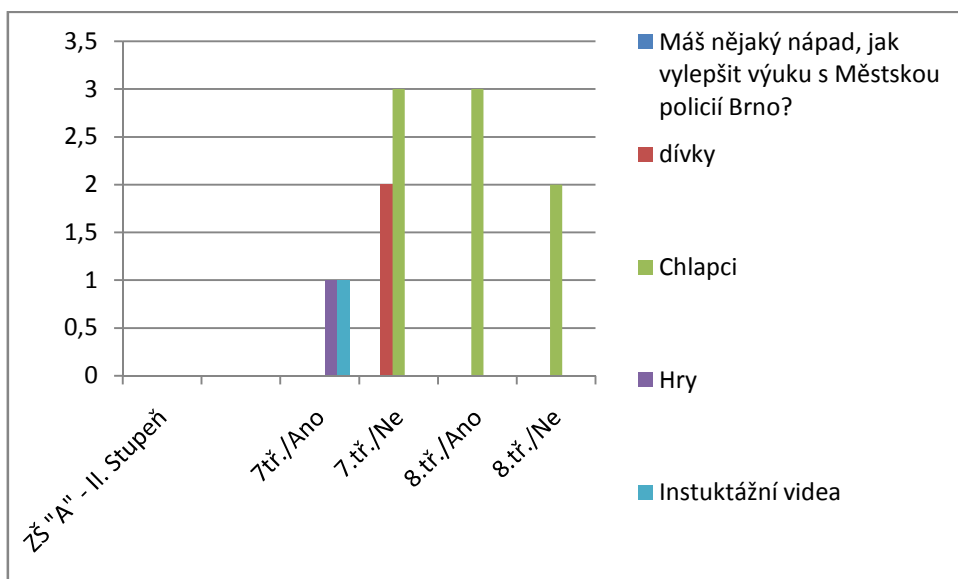
Graf II. stupeň „A“, č. 11

12. Otázka/ Máš nějaký nápad, jak vylepšit výuku s Městskou policií Brno?

5 žáků by vylepšilo výuku s Městskou policií Brno, nevím napsalo 8 žáků.

Graf II. stupeň „A“, č. 12

ZŠ „B“ – II. Stupeň

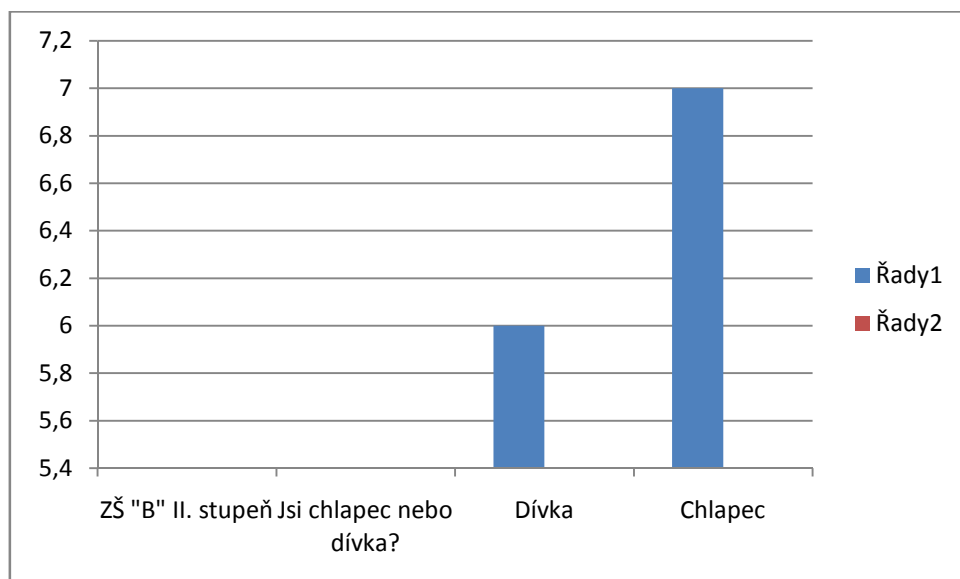
Na ZŠ „B“ jsem oslovila s vyplněním Ankety žáky II. stupně, 8. A 9. sloučené třídy. Žáků je celkem 13. Do osmé třídy chodí 3 chlapci a 5 dívek, ve věku 13 -14 let. V deváté třídě jsou 4 chlapci a jedna dívka, ve věku 15 -16 let.

ZŠ „B“

1. Otázka/ Pohlaví

Ve třídě je celkem 6 dívek a 7 chlapců.

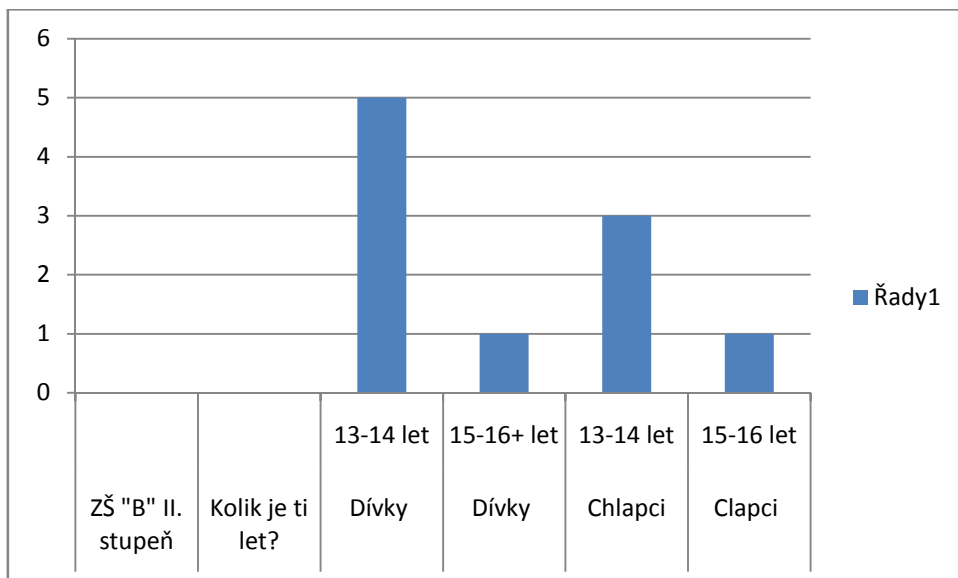
Graf II. stupeň „B“, č. 1

2. Otázka/ Věk

Celkový počet žáků ve třídě je 13, dívek je 6 a chlapců 7. Pět dívek je ve věku 13 -14 let, jedna dívka má 15 -16 let. Tři chlapci mají 13 -14 let a jeden chlapec má 15 -16 let.

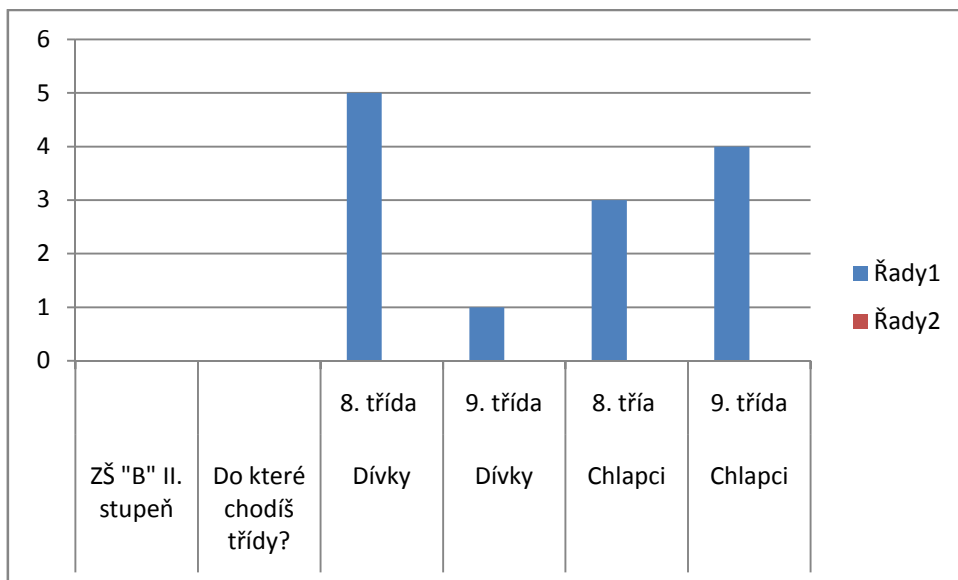
Graf II. stupeň „B“, č. 2

3. Otázka/ Do které chodíš třídy?

5 dívek a 3 chlapci chodí do 8. třídy. 1 dívka a 4 chlapci chodí do 9. třídy.

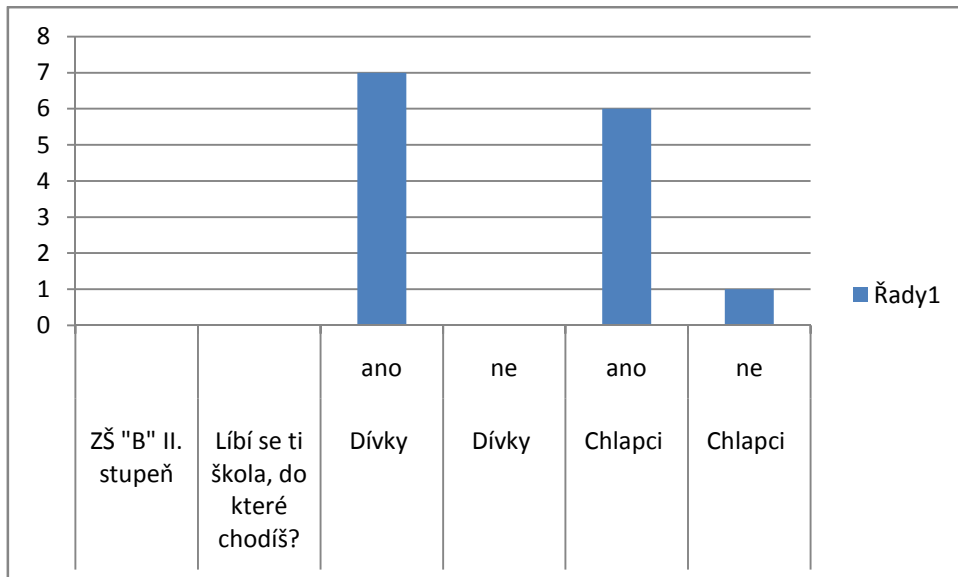
Graf II. stupeň „B“, č. 3

4. Otázka/ Líbí se ti škola, do které chodíš?

Všem dívkám z 8. i 9. třídy se škola líbí. 2 chlapci z 8. třídy uvedli, že se jim škola líbí. Škola se nelíbí jednomu chlapci ze třídy 8. Všem chlapcům z 9. třídy se škola líbí.

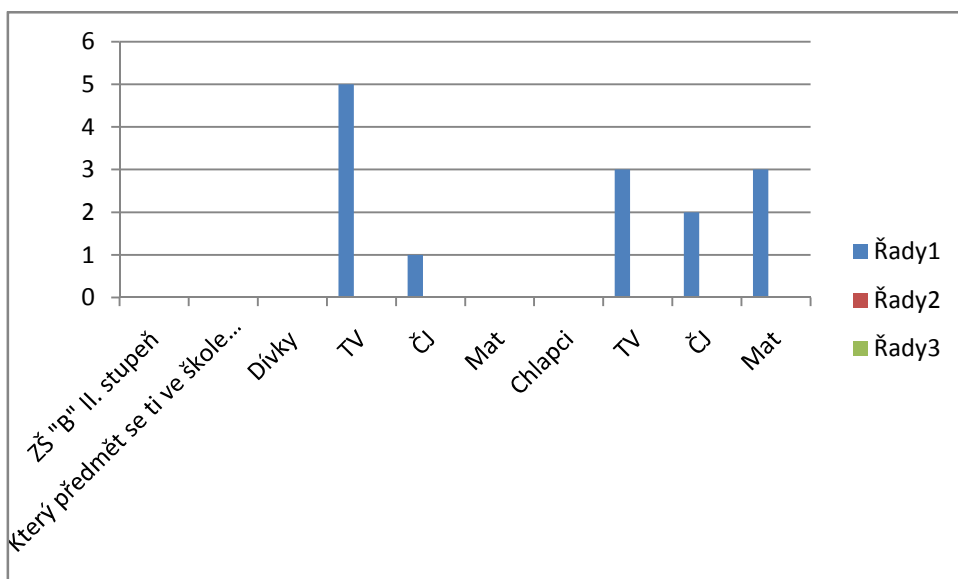
Graf II. stupeň „B“, č. 4

5. Otázka/ Který předmět se ti ve škole nejvíc líbí?

5 dívek z 8. třídy, má nejraději Tělesnou výchovu, Český jazyk má nejraději z 9. Třídy 1 dívka. Z 8. Třídy mají 2 chlapci ze tří nejraději Matematiku, 1 Český jazyk. Ze třídy 9. Mají 3 chlapci rádi Tělesnou výchovu a 1 chlapec Český jazyk.

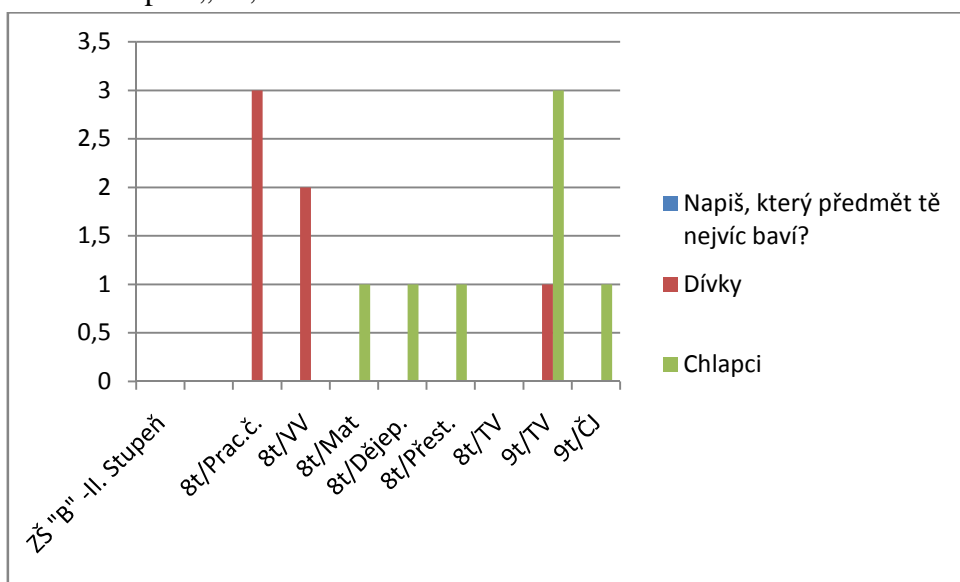
Graf II. stupeň „B“, č. 5

6. Otázka/ Napiš, který předmět tě nejvíc baví.

3 Dívčám se nejvíc z 8. třídy se nejvíc líbí Pracovní činnosti, 2 dívčám Výtvarná výchova.
 1 Dívku z 9. třídy nejvíc baví Tělesná výchova. Z 8. Třídy jednoho chlapce baví Dějepis, jednoho chlapce Matematika a 1 chlapce zejména přestávky. Tři Chlapce v 9. třídě nejvíc baví Tělesná výchova, jednoho chlapce Český jazyk.

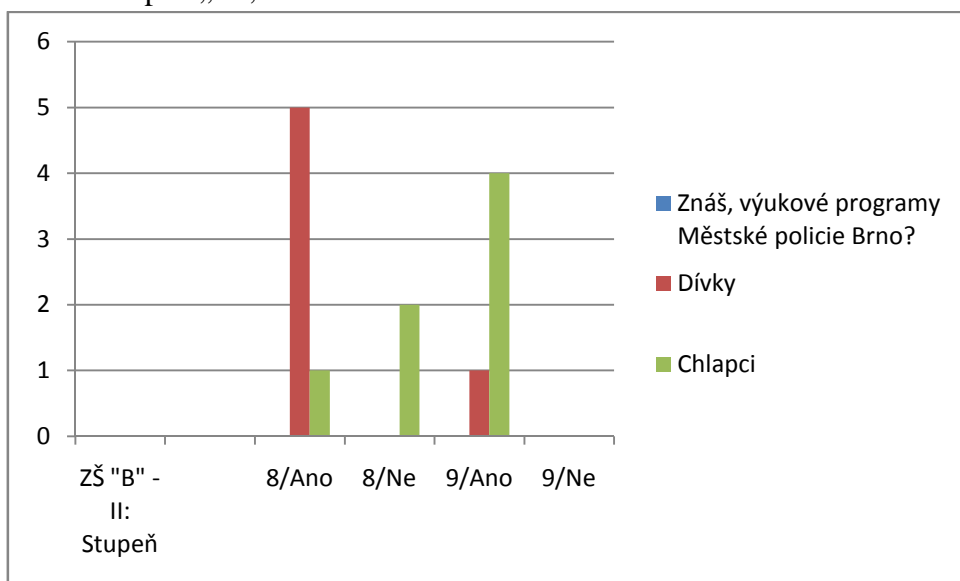
Graf II. stupeň „B“, č. 6

7. Otázka/ Znáš, výukové programy Městské policie Brno?

6 dívek ze 7. a 8. třídy odpovědělo, že výukové programy Městské policie Brno znají. 1 chlapec z 8. třídy výukové programy zná, 2 chlapci ne. V 9. třídě všichni chlapci znají výukové programy. 2 žáci z celkového počtu 13, výukové programy neznají.

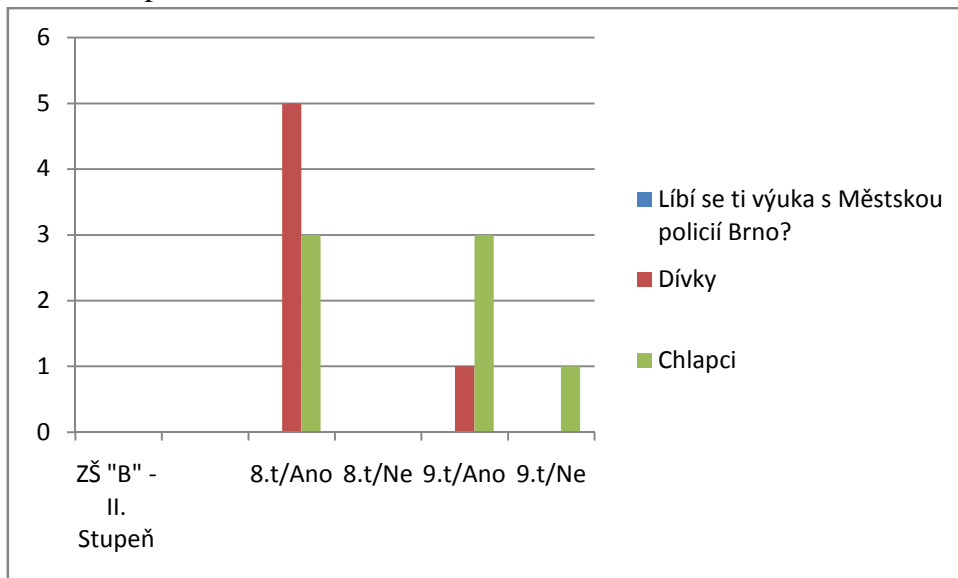
Graf II. stupeň „B“, č. 7

8. Otázka/ Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno?

6 dívkám z obou tříd se výuka s Městskou policií Brno líbí. 3 chlapcům z 8. třídy se líbí výuka stejně jako dívkám. V 9. třídě se 3 chlapcům výuka líbí, 1 chlapci se výuka nelíbí. Z celkového počtu 13 žákům se 1 výuka s Městskou policií Brno nelíbí.

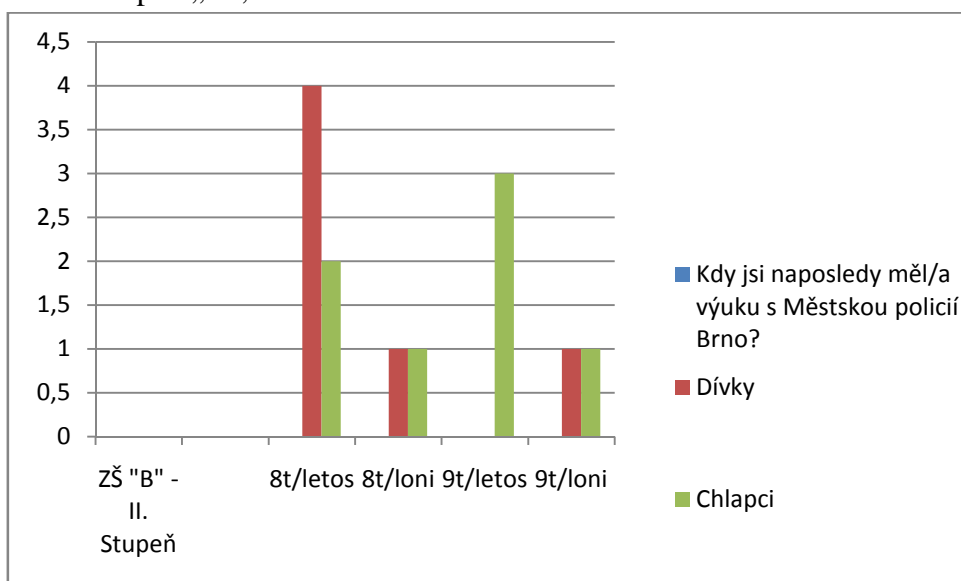
Graf II. stupeň „B“, č. 8

9. Otázka/ Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií?

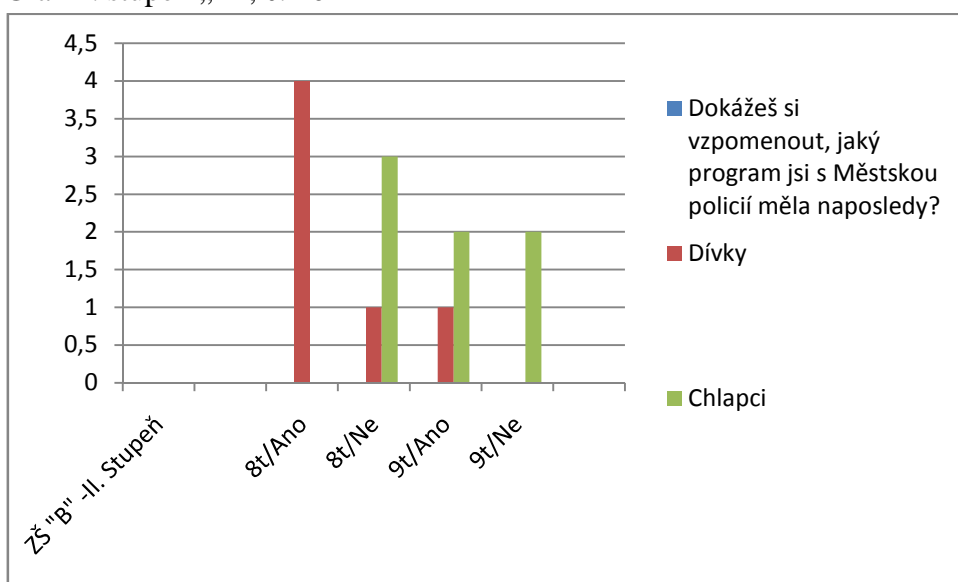
Žáci měli určit, jestli tento rok nebo minulý rok. 4 dívky z 8. třídy uvedly, že výuku měly tento rok a 1 dívka minulý rok. 2 chlapci z 8. třídy uvedli, že výuku měli tento rok a 1 chlapec uvedl rok minulý. 3 žáci 9. třídy napsali, že výuku měli tento rok a 1 žák napsal minulý rok. 10 žáků celkem uvedlo, že měli výuku s Městskou policií tento rok, 3 žáci uvedli, že výuku měli minulý rok. 5 a 5 chlapců uvedlo tento rok. 2 dívky a 1 chlapec uvedli minulý rok.

Graf II stupeň „B“, č. 9

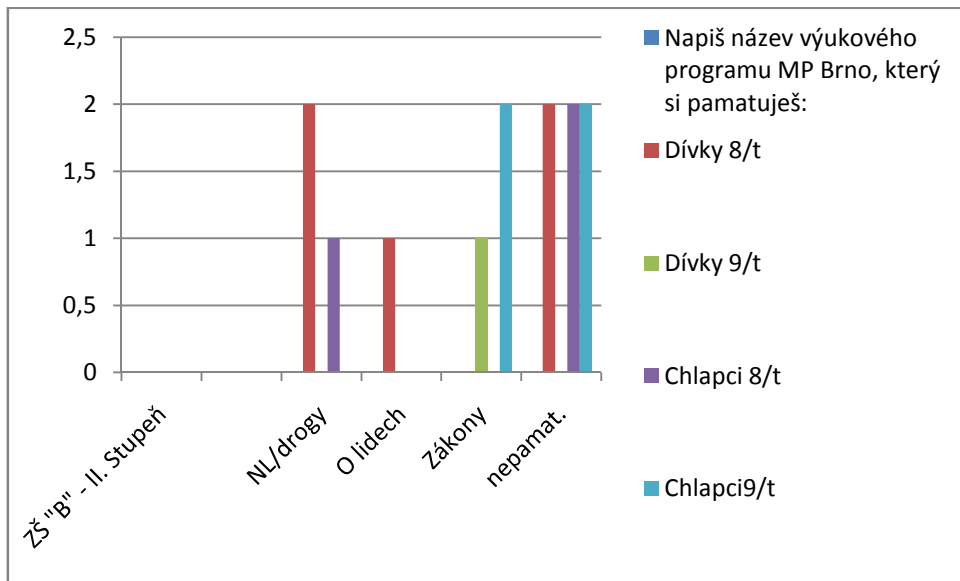
10. Otázka/ Dokážeš si vzpomenout, jaký program jsi s Městskou policií měl/a naposledy? Program si pamatují 4 dívky z 8. třídy a 1 dívka z 9. třídy, 1 dívka z 8. třídy si program nepamatuje. Tři chlapci z 8. třídy si program nepamatují, 2 chlapci z 9. třídy si program pamatují a 2 ne.

Graf II. stupeň „B“, č. 10

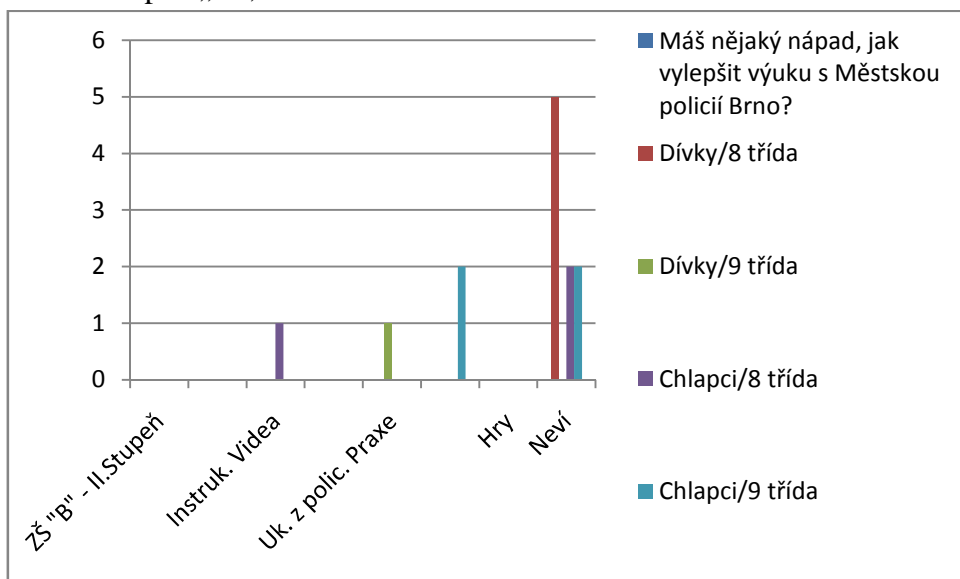
11. Otázka/ Napiš název výukového programu MP Brno, který si pamatuješ: 2 Dívky z 8. třídy si název programu nepamatují. 2 žáci z 8. třídy si programy si název výukového programu nepamatují, 1 žák si pamatuje název Návykové látky, Drogy. V 9. třídě si 2 chlapci pamatují název programu a 2 žáci si jej nepamatují.

Graf II. stupeň „B“, č. 11

12. Otázka/ Máš nějaký nápad, jak vylepšit výuku s Městskou policií Brno?
 Z celkového počtu žáků 13 žáků 9 žáků nemá žádný nápad na vylepšení výuky s Městskou policií Brno. 4 žáci uvedli ukázky z policejní praxe, instruktážní videa a hry.

Graf II. stupeň „B“, č. 12

Shrnutí

Na I. stupni obou speciálních základních škol „A“ i „B“ jsem o vyplnění ankety požádala celkem 24 žáků, kteří chodí do 3., 4. a 5. Třídy. Ve třídách bylo 11 dívek a 13 chlapců, kteří jsou ve věku 8 -9 let, 10 -11 let a 12 let.

Na první tři otázky děti odpovídaly, jestli se jedná o dívku nebo chlapce, kolik je jim let, do které chodí třídy. Na otázku č. 5, pro I. stupeň, Líbí se ti předměty ve škole? Odpovědělo 24 žáků *ano*. Svědčí to o to, že učební plán pro speciální školy je sestaven dobře, je motivační. Na otázku č. 6., Znáš výukové programy Městské policie Brno?

Odpovědělo 20 dětí *ano*, 4 žáci *ne*, což může být způsobeno přechodem z jiné školy nebo častou nemocností žáků. Na otázku č. 7, Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno? 22 žáků odpovědělo *ano*, 2 žáci *ne*. Dle sdělení paní učitelky se jedná o časté negativní projevy, ve škole pracují na jejich zlepšení. Na otázku č. 8, Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií Brno? 21 žáků uvádí letošní rok a 3 žáci si pamatují výuku v minulém roce, což může být způsobeno nemocností žáků.

Na otázku č. 9 Pamatuješ si název výukového programu Městské policie Brno? Název si pamatuje 8 žáků, 16 žáků si název výukového programu nepamatuje. To může být způsobeno četností různých výukových programů.

Na otázku č. 10, Hraješ rád/a při výuce scénky s Městskou policií Brno? 21 žáků odpovědělo *ano*, 3 žáci *ne*. Z toho 11 dívek a 10 chlapců. Tři chlapci scénky nehrají, protože se stydí, což jsem zjistila při výuce.

Na otázku č. 11, Víš, co jsou to tísňová čísla? 24 žáků odpovědělo *ano*. To mohu potvrdit, žáci se tísňová čísla učí v Prvouce a zároveň i v programech s Městskou policií Brno, takže dochází k upevnování a zapamatování těchto čísel.

Na otázku č. 12, Dokážeš napsat aspoň 1 tísňové číslo? Celkem 24 žáků napsalo *ano*. Jak jsem již uvedla, žáci čísla dobře znají a umí je i napsat. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že se všem žákům I. stupně, kromě jednoho, na základních speciálních školách v Brně líbí. Líbí se jim ve škole a předměty, které ve škole probírají, se líbí všem dětem. Výukové programy Městské policie Brno zná celkem 22 žáků. Dva žáci napsali, že tyto programy neznají. Jak jsem již předtím uvedla, může se jednat o žáky, kteří přišli z jiných škol, kde tuto výuku neměli. Žáci si pamatovali, kdy byla poslední výuka s Městskou policií Brno a název výukového programu. Žákům se líbí hraní scének, znají tísňová čísla a umí je i napsat. Výsledky II. stupně ukazují, že se žákům na tomto stupni líbí ve škole. Otázka č. 1 zjišťovala pohlaví, otázka č. 2 uvádí věk a otázka č. 3, do které třídy žáci chodí.

Na otázku č. 4, líbí se ti škola, do které chodíš? Žáci uvedli, že se jim škola líbí. Na otázku č. 5, který předmět se ti ve škole nejvíc líbí? Uvedli žáci II. stupně tělocvik, český jazyk a matematiku.

Na otázku č. 6, Napiš, který předmět tě nejvíc baví? Dějepis baví 1 dívku a 1 chlapce. Přírodopis baví 3 žáky, 2 dívky a 1 chlapce. Tělocvik baví 1 dívku a 8 chlapců. Matematika baví 3 chlapce, český jazyk 2 chlapce, výtvarná výchova baví dvě dívky a pracovní činnosti tři dívky.

Na otázku č. 7, Znáš výukové programy Městské policie Brno? Výukové programy znají dvě dívky a 7 chlapců. 2 chlapci výukové programy neznají. Jako možná rizika vnímám přechod žáků ze školy, kde nebyli seznámeni s programem Městské policie Brno a výsledky ankety tím mohou být ovlivněny.

Na otázku č. 8, Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno? 10 žákům se výuka líbí, 2 dívky a 8 chlapců uvedlo ano, 2 chlapci uvedli ne.

Na otázku č. 9, Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií Brno? 10 chlapců a 4 dívky uvedlo letošní rok a 3 dívky a 4 chlapci rok minulý.

Na otázku č. 10, Dokážeš si vzpomenout, jaký program jsi měla/a s Městskou policií naposledy? 7 dívek napsalo ano, 1 dívka ne. 7 chlapců napsalo ano, 10 chlapců ne.

Na otázku č. 11, Napiš název výukového programu Městské policie Brno, který si pamatuješ? O Chování si pamatovaly 2 dívky, Má práva 2 chlapci, alkohol, drogy uvedli 4 chlapci a 2 dívky. Nesedat do auta napsali 3 chlapci, o lidech 1 dívka, zákony uvedli 2 chlapci. Nevím napsali 2 chlapci a nepamatovali se 4 chlapci.

Na otázku č. 12, Máš nějaký nápad, jak vylepšit výuku s Městskou policií Brno? Vylepšení v podobě instruktážních videí napsali 2 chlapci. Ukázky z policejní praxe 1 dívka, hry by chtěli 3 žáci, ne odpovědělo 5 chlapců a 2 dívky a ano 3 chlapci.

Mezi nejoblíbenější předměty patří tělocvik, český jazyk, matematika a nejraději mají ještě přírodopis, výtvarnou výchovu, dějepis, pracovní činnosti. Většina žáků zná výukové programy Městské policie Brno a pamatují si, kdy výuka proběhla. Názvy výukových programů si pamatují, jako jsou drogy, alkohol, práva, ale u některých uvádějí trochu jiný název, který však vystihuje podstatu programu. Např. o lidech, zákony, nesedat s nikým do auta. Jako vylepšení výuky vidí žáci v instruktážních videích, ukázkách z praxe a hrách, ve kterých by si mohli vyzkoušet svoje znalosti.

Odpovědi na základní výzkumné otázky:

Mají výukové preventivní programy efekt na speciálních základních školách? Výzkum ukázal, že preventivní programy Městské policie Brno, na speciálních základních školách mají smysl. Žáci rádi hrají scénky, pamatují si a znají tísňová čísla i výukové programy Městské policie Brno.

Odpověď na druhou základní výzkumnou otázku, Ovlivňují výukové preventivní programy chování dětí? Výukové programy Městské policie Brno rozhodně ovlivňují chování dětí, děti zvažují svoje chování i možné následky v případě nesprávného rozhodnutí.

Dílčí závěr

Tato část uzavírá praktickou část bakalářské práce. Zahrnuje výzkum a jeho metodologii, grafické znázornění výzkumu z jednotlivých tříd I. a II. stupně a popis výsledků výzkumu u jednotlivých grafů. Pro ucelený přehled jsou výsledky jednotlivých otázek ankety rozepsány ve Shrnutí.

Závěr

Téma práce je zaměřeno na problematiku kriminality a působení preventivních výukových programů Městské policie Brno.

Výukové programy Městské policie Brno se zabývají sociálně patologickými jevy, kterými jsou návykové látky, alkohol, drogy, záškoláctví, šikana, kyberšikana, krádeže, ale i rasismus, xenofobie, apod. Tyto programy plynule navazují na minimální preventivní programy základních škol a vhodně je doplňují. Cílem je doplnění nezbytných znalostí a vědomostí z různých oblastí, ale také i upevňování návyků pomocí nácvičky reálných situací zaměřených na předcházení některého z jevů, které negativně ovlivňují společnost.

Pomocí ankety jsem zjišťovala, jak děti vnímají preventivní programy Městské policie Brno, co si nejvíc z těchto programů pamatují a jak tyto programy ovlivňují jejich chování. Také jak na děti působí školní prostředí, které předměty je nejvíc baví a líbí. Získané výsledky, které jsem uvedla ve Shrnutí, je možné využít v pedagogické praxi. Rozšířením otázek ankety a počtů tříd je možné získat přesný přehled o zaměření a postojů jednotlivých žáků, které je možné doplnit o pohled ze strany pedagogických pracovníků a použít v diplomové práci.

Zde také najdeme odpověď na základní výzkumnou otázku, Mají výukové preventivní programy efekt na speciálních základních školách? Výzkum ukázal odpověď na základní výzkumnou otázku, že preventivní programy Městské policie Brno, na speciálních základních školách mají smysl, žáky baví, žáci rádi hrají scénky, pamatují si tísňová čísla, umí je i napsat a znají programy, které již proběhly nebo probíhají.

Odpověď na druhou základní výzkumnou otázku, Ovlivňují výukové preventivní programy chování dětí? Na tuto otázku lze odpovědět, že výukové programy Městské policie Brno ovlivňují děti a lze to dokázat zejména tím, že děti přemýšlí o svém jednání i možných důsledcích.

Žáci znají výukové programy Městské policie Brno a celkem si i pamatují, kdy výuka proběhla. Z výsledků je patrné, že z celkového počtu 49 žáků, zná výukové programy Městské policie Brno 44 žáků, což může být způsobeno častou nemocností nebo příchodem z jiné školy, která je mimo oblast působení preventivních programů. 45 žákům z celkového počtu se výuka s Městskou policií Brno líbí a 44 tuto výuku zná.

Uvádí názvy výukových programů, jako jsou drogy, alkohol, práva. U některých výukových programů uvádějí trochu jiný název, což však nevádí, protože vystihuje podstatu výukového programu. Žáci uvedli probranou látku např. o lidech, zákony, nesedat s nikým do

auta. Jako vylepšení výuky vidí žáci II. stupně v instruktážních videích, ukázkách z praxe a hrách, ve kterých by si mohli vyzkoušet svoje znalosti. V důsledku zjištěných dat bych doporučila větší zaměření na aktuální témata a využití návrhů žáků k vylepšení výuky, instruktážních videí, ukázek z policejní praxe a her, ve kterých si mohou vyzkoušet svoje znalosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Cejp, M., Havrda M., Hope T., Scheinost M. a Večerka, K. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže: Studijní materiál pro projekt vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb v oblasti prevence kriminality a sociálního začlenění mládeže*. Praha, 2007. ISBN 978-80-239-9950-1.

Čáp, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. Vydání. Praha: Karolinum, 1997, 415 s. ISBN 80-7066-534-3.

Hardy, M., Mühlpachr, P., Dudášová, T., *Sociální patologie rodiny*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2011. ISBN 978-80-87182-17-8.

Chvátalová, H. *Jak se žije dětem s postižením: problematika pěti typů zdravotních postižení*. Vydání 1. Praha: Portál. 2001. 182 s. ISBN 80-717-8588-1.

Jurečka, S. *Svatý Don Bosco: Vítězové*. 3. svazek V. ročníku. Olomouc: 1938, 55 s.

Kohoutek, R. a kol. *Základy pedagogické psychologie pro střední školy*. Brno: akademické nakladatelství Germ, 1996, 184 s. ISBN 80-85867-94.

Lechta, V. a kol. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. 1995. Vydání: Martin, Osveta, Edice Efeta, 1995. ISBN 80-88824-18-4.

Monatová, L. *Úvod do speciální pedagogiky*. 1. Vydání, Praha 1: Státní pedagogické nakladatelství n. p. 1973. ISBN 17-188-73.

Müller, O. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. 1. Vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0321-9.

Pedagóg, Časopis Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, *Špeciálny pre špeciálnopedagogickú teóriu a prax*, 2. Ročník, 2012, 80 s. ISSN 1338-6670.

Pelánová, V. *Obrázkový slovníček nejen pro autisty*. Brno: Tribun EU, 2010. ISBN 978-80-7399-114-2.

Pipeková, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido – edice pedagogické literatury, 1998, 234 s. ISBN 80-859-3165-2.

Pokorný, V., Telcová J., Tomko A. *Patologické závislosti*. 2. Vydání. Brno: 2002. ISBN 80-865668-02-04.

Růžičková, M. *Učíme se českou znakovou řeč: společná učebnice pro děti předškolního věku a jejich rodiče*. 2. Vydání. Praha: Septima, 2000. ISBN 80-7216 -1261.

Štefunková, M., Štefl, J., Editoři. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*, 1. Vydání. Praha: 2012, 116 s. ISBN 978-80-87258-5.

Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. 1. Praha: Portál, s.r.o., 2000. 528s. ISBN 80-7178-308-0.

Vágnerová, M., Hadj-Mousová Z., a Štech S. *Psychologie handicapu*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-718-4929-4.

Vítková, M., Editor, *Otázky speciálně pedagogického poradenství*. Brno: MSD, 2004, 261 s, ISBN 80-86633-23-3.

Vítková, M., Editor, *Integrativní speciální pedagogika*. Brno. Paido – edice pedagogické literatury, 2004, 463 s, ISBN 80-7315-071-9.

WEIGEL, O. *Autoškola: pravidla, značky, testy 2008:aktualizováno ke 12. 2. 2008 v souladu se zákony č. 170/2007 Sb., č. 215/2007 Sb., č. 374/2007 Sb. a vyhláškami č. 507/2006 Sb., č. 281/2007 Sb.; učebnice je určena pro získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel*. Brno: Computer Press, 2008, 300 s. ISBN 978-80-251-1984-6.

Zapletal, J., *Prevence kriminality*. 2. Přepřacované vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005, 108 s. ISBN 80-7251-200-5

Zoubková, I. a Moulisová, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Armex Publishing, s.r.o., 2004, 146 s. ISBN 80-86795-05-5.

[www. Psychodiagnostika.cz](http://www.Psychodiagnostika.cz)

[http:// cs.wikipedia.org/wiki/Prevence](http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence)

[http:// bariery.centrumpronevidome.cz/trasy/policie.htm](http://bariery.centrumpronevidome.cz/trasy/policie.htm).

www.ticho.cz

www.ruce.cz

www.kompone.cz

<http://ww.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb98155&cd=768&typ=r>

<http://www.cktj.com/index.php?page=kodex>

Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, č. 40/1993 Sb.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, č. 218/2003 Sb.

Zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, č. 200/1990 Sb.

Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, č. 384/ 2008 Sb.

[http://www.herman.cz/soubory/ostatni/pnev.php?kod1Urovne=OSTATINI&kod2=PNEV
&language=CZ](http://www.herman.cz/soubory/ostatni/pnev.php?kod1Urovne=OSTATINI&kod2=PNEV&language=CZ)

kjm.cz/knihovna-pro-nevidome

esf.jamu.cz/projekty-jamu/0367/html.

[http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicke-doporuceni-k-primarni-prevenci-
rizikoveho-chovani](http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicke-doporuceni-k-primarni-prevenci-rizikoveho-chovani)

<http://www.prevence-info.cz/p-prevence/zakladni-princip-primarni-prevence>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Postavení rukou 3, Výrazové prostředky.....	18
---	----

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka - Stupně prevence.....	18
Tabulka – druhy naváděcích prvků.....	23
Graf anketa I. stupeň „A“ – otázka č.1.....	39
Graf anketa I. stupeň „A“ – otázka č. 2,3.....	40
Graf anketa I. stupeň „A“ – otázka č. 4,5.....	41
Graf anketa I. stupeň „A“ – otázka č. 6,7.....	42
Graf anketa I. Stupeň „A“ – otázka č. 8,9.....	43
Graf anketa I. stupeň „A“ – otázka č. 10,11.....	44
Graf anketa I. stupeň „A“ – otázka č. 12.....	45
Graf anketa I. stupeň „B“ – otázka č.1.....	46
Graf anketa I. stupeň „B“ – otázka č. 2,3.....	47
Graf anketa I. Stupeň „B“ – otázka č.4,5.....	48
Graf anketa I. stupeň „B“ – otázka č. 6,7.....	49
Graf anketa I. Stupeň „B“ – otázka č. 8,9.....	50
Graf anketa I. Stupeň „B“ – otázka č.10,11.....	51
Graf anketa I. stupeň „B“ – otázka č. 12.....	52
Graf anketa II. stupeň „A“ – otázka č. 1,2.....	53
Graf anketa II. stupeň „A“ – otázka č. 3,4.....	54
Graf anketa II. stupeň „A“ – otázka č. 5,6.....	55
Graf anketa II. stupeň „A“ – otázka č. 7,8.....	56
Graf anketa II. stupeň „A“ – otázka č. 9, 10.....	57
Graf anketa II. stupeň „A“ – otázka č. 11,12.....	58
Graf anketa II. Stupeň „B“ – otázka č. 1,2.....	59
Graf anketa II. Stupeň „B“ – otázka č. 3,4.....	60
Graf anketa II. Stupeň „B“ – otázka č. 5,6.....	61
Graf anketa II. Stupeň „B“ – otázka č. 7,8.....	62
Graf anketa II. Stupeň „B“ – otázka č. 9,10.....	63
Graf anketa II. Stupeň „B“ – otázka č. 11,12.....	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Výukový program Nebezpečná jízda

Příloha č. 2 – Anketa pro I. a II. stupeň speciálních základních škol

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO - MĚSTSKÁ POLICIE
Odbor prevence, Zelný trh 1,3 602 00 Brno

**INTERAKTIVNÍ CVIČENÍ PRO DĚTI
PRO SPECIÁLNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY
PŘÍBĚH – Nebezpečná jízda**

I. stupeň

ZÁMĚR CVIČENÍ:

Cvičení je zaměřeno na bezpečnou komunikaci a kontakt s cizími lidmi, zásady bezpečného chování a obezřetnost při pohybu na ulici. Učí větší všímavosti k okolí, ve kterém se děti pohybují, asertivnímu chování a umění říci Ne.

Dále si klade za cíl předcházet pomocí nácviku modelových situací únosům dětí. Žáci se učí správnému chování při kontaktu s podezřelými osobami na veřejných místech, v dopravních prostředcích i bytech.

FORMA CVIČENÍ:

Interaktivní příběh- přednášející může dětem přečíst příběh buď po částech, které s nimi postupně rozebírá. Nebo přečte celý příběh a následně se k jednotlivým částem vrací. Nácvik správného chování proběhne v modelových situacích. Děti utvoří dvojice.

1. Scénka s řidičem:

Řidič auta přibrzdí u dítěte a zeptá se, kde je nejbližší pošta. To navrhne např. rovně, doleva, doprava apod. Řidič cestu nechápe a chce, aby žák nastoupil do auta a ukázal mu cestu. Za pomoc slibuje různé i cenné věci. Mobil, šperky, čokoládu apod.

2. Scénka v parku:

Muž osloví dítě v parku a požádá ho, zda by ho mohlo doprovodit k autu, že mu není dobře. U auta znovu požádá dítě, jestli by s ním nejelo k lékaři, aby se mu po cestě nic nestalo. Mezitím se vyptává, zda je v parku samo, kde bydlí, co dělají rodiče, zda má u sebe mobil.

3. Scénka u dveří:

V obchodním domě řekne dítě mamince, že jde na záchod. Ta zůstane čekat opodál. Ve vstupním prostoru, který rozděluje toalety na pánské a dámské osloví dítě muž. Vyptává se, zda je tady samo. Nakonec se zeptá, jestli nechce nějaké nové věci na oblečení, (značkové) a jestli by se nechalo ostříhat, upravit.

INTERAKTIVNÍ CVIČENÍ

„Nebezpečná jízda“

PŘÍBĚH

Jirka s Tomášem jsou odmalička nerozluční kamarádi. Rádi si hrají s kamarády ve velkém parku za domem, kde jsou různé stromy, prolézačky a houpačky.

Nejdůležitější je pro ně fotbalové hřiště, protože rádi hrají fotbal.

Proto, když měli nastoupit do školy, přihlásili je rodiče na stejnou základní školu. Ta škola je sportovní, zaměřená na fotbal. Kluci už mají hodně vyhraných školních zápasů a jejich vítězné poháry jsou s dalšími vystaveny v přízemí školy, aby si je každý, kdo přijde, mohl prohlédnout.

Jednoho dne, když se mnohokrát vraceli ze školy domů, stál jako vždycky před vchodem do školy jeden pán, který netrpělivě přešlapoval, jakoby na někoho čekal.

To bude něčí tatínek, napadlo je oba. Protože ho tam už několikrát viděli. Jinak ho neznali, tak ho jen pozdravili a šli domů.

Jak se kluci jmenují?

Jaký je baví sport?

Co měli kluci udělat, než šli ven?

<p>Po cestě se domlouvali, jak půjdou dnes docela brzo ven. Protože jim paní učitelka dnes nedala žádné domácí úkoly. Chvíli se jen tak procházeli parkem, pak si hráli s malinkatým štěňátkem, které venčila spolužačka Míša.</p> <p>Nakonec se vydali na průzkum ulic v okolí jejich bydliště.</p>	<p><i>Měli někomu říct, kam jdou?</i></p> <p><i>Znáš místo, kde si děti mohou bezpečně hrát i běhat?</i></p>
<p>Když se vraceli zpátky, rozběhli se po chodníku, kdo vyhraje a bude první u přechodu pro chodce, který byl neda- leko.</p> <p>Jirka to málem vyhrál, ale špatně do- šlápl, ztratil rovnováhu a spadl. Pěkně si odřel bradu, ruce a pravé koleno.</p> <p>Které nejen, že začalo hodně bolet, ale taky mu dost tekla krev.</p> <p>Tomáš mu musel pomoci vstát, jak to bolelo.</p> <p>Jirka vytáhl kapesník z kapsy a začal si utírat krev, kterou měl snad všude. To je teda nadělení, pomyslel si Jirka. Ještě k tomu mám mobil doma v nabíječce a Tomáš ho zase zapo- mněl. Tak nemůžu ani zavolat domů.</p> <p>Chytil se Tomáše pod paží a s jeho</p>	<p><i>Můžou se hrát závody v běhání na chodníku?</i></p> <p><i>Kde závodí v běhání?</i></p> <p><i>Co měl Tomáš udělat, když se Jirka zranil?</i></p> <p><i>Jak mu mohl pomoci?</i></p>

<p>pomocí se vlekl domů.</p>	<p><i>Mohli kluci zavolat domů?</i></p> <p><i>A jak?</i></p>
<p>Na rohu ulice naproti obchodu byly lavičky. Tam si na chvíli celí unavení sedli.</p> <p>Potom stačilo přejít na protější stranu, doprava, doleva, rovně, ještě jednou doleva a jsou doma.</p> <p>Uf, to je ale cesta a rodiče už nejspíš mají velký strach. Sotva se dostali na druhou stranu, najednou u nich přibrzdilo auto.</p> <p>Řidič na ně volá, co se jim stalo a jestli nechtějí pomoci.</p> <p>Kluci se na sebe podívali a naráz řekli, že pomoc potřebují.</p> <p>Pan řidič povídá, chvílku strpení, mám v autě lékárničku. Nechceš si sednout do auta?</p> <p>Tam se mi to bude rozhodně lépe ošetřovat, než na chodníku, říká pan řidič Jirkovi.</p>	<p><i>Mohl někoho požádat o pomoc?</i></p> <p><i>Myslíš, že kluci mohli zavolat na některou tísňovou linku?</i></p> <p><i>A víš, na kterou?</i></p> <p><i>Bylo správné požádat pana řidiče o pomoc?</i></p>
<p>Nemusíš se bát, já mám doma taky takového kluka, jako jsi ty.</p> <p>Zrovna jsem ho vysadil doma. Jirkovi</p>	

<p>se moc nechtělo, ale co se asi tak může stát?</p> <p>S pomocí Tomáše se mu podařilo do toho auta nasoukat a natáhnout nohu na zadním sedadle, aby jí muž mohl ošetřit. Trochu to štípalo, páliło, ale ošetřená místa na bradě a noze byla vyčištěná.</p> <p>Kluci poděkovali a Tomáš chtěl Jirkovi pomoci z auta ven. V tom muž povídá, nechceš zavézt do nemocnice? Přece nemůžeš takhle dál pokračovat v cestě? Co když máš zlomenou nohu a bude tě to víc a víc bolet?</p> <p>Jak půjdeš domů?</p> <p>Tomášovi se to celé nějak přestávalo líbit a snažil se Jirku přemluvit, aby nikam nejezdil.</p> <p>Ten už ale v autě seděl, a protože ho noha bolela, tak souhlasil. Muž se ještě zeptal, jestli Tomáš s nimi nechce jet taky. Než však stačil odpovědět, tak řidič zavřel dveře, nastartoval a odjel.</p> <p>Tomáš jen zůstal zírat za odjíždějícím autem. To mělo barvu zapadajícího slunce. Tomáš najednou dostal velký strach a rozběhl se rychle domů.</p>	<p><i>Je správné si sednout k cizímu člověku do auta?</i></p> <p><i>Byla v autě dětská autosedačka?</i></p> <p><i>Co měl řidič správně udělat?</i></p> <p><i>Bylo správné si sedat k cizímu člověku do auta?</i></p>
<p>Tam všechno řekl rodičům, kteří se</p>	

<p>opravdu vyděsili a začali hned jednat. Vzali Tomáše za ruku a rychle vyrazili na policii, po cestě volali Jirkovým rodičům, co se stalo. Tomáš si naštěstí zapamatoval popis toho muže. Dokonce i registrační značku auta, barvu i typ. To policistům moc pomohlo, proto ihned vyhlásili pátrání. Všem hlídkám se ozvalo ve vysílačce, že se hledá muž vysoký 185 cm, střední postavy, má krátké tmavé vlasy, věk asi 35 let a jede ve vozidle Audi tmavě oranžové barvy má s sebou na zadním sedadle vozidla dítě.</p>	<p><i>Jaké má telefonní číslo policie?</i></p> <p><i>Co je to popis osoby?</i></p>
<p>Mezitím Jirka během cesty do nemocnice začal mít divný pocit, že je něco špatně. Najednou jeli rychleji a rychleji a okolo nemocnice jen projeli. Zastavte! Zakřičel Jirka.</p> <p>Ale nikdo mu neodpověděl. Tak zakřičel ještě víc. Stáhnul okénko a zařval z plných plic o pomoc!</p> <p>Pomoc! Najednou mu přistála velká facka s tím, ať je zticha. A hned na to druhá, až ho tvář začala bolet víc, jako ta zraněná noha. Abys věděl, že nemáš křičet! Zrovna se blížili ke křižovatce a na semaforu se objevila červená, takže museli zastavit. Jirka měl strach křičet, tak si zkusil opatrně rozepnout bezpečnostní pás</p>	<p><i>Proč měl Jirka pocit, že je něco špatně?</i></p> <p><i>Proč dal řidič Jirkovi facku?</i></p>

<p>a otevřít dveře. Nešlo to a tak ve vzteku s nimi začal lomcovat a najednou ani nevěděl jak, vypadl z auta. Ještě, že byla ta červená a auta stála. Protože najednou ležel uprostřed křižovatky a už se k němu začali sbíhat lidé. Jak to řidič Audi zjistil, tak začal rychle ujíždět. Jirka se dozvěděl, že kdyby v tom autě byla zacvaknutá dětská pojistka ve dveřích, tak se ven vůbec nedostal. Řidič Audi auto zamknul jen elektronickým zámkem.</p> <p>Ti lidé, kteří Jirkovi pomohli, ukázali policistům směr, kterým Audi ujelo!</p> <p>Díky vysílačkám se policisté domlouvali, kudy mají jet. Aby auto dostihli a mohli dát řidiče do vězení.</p> <p>Nakonec se jim to podařilo o několik křižovatek dál, kde mu policejními auty zablokovali cestu a řidiče chytili.</p> <p>Dnes už sedí v cele předběžného zadržení a čeká na soud. Ten rozhodne o výši trestu.</p>	<p><i>Proč začal řidič Audi rychle ujíždět?</i></p> <p><i>Víš, co je to dětská pojistka v autě?</i></p> <p><i>Co je to cela předběžného zadržení?</i></p> <p><i>Kdo rozhoduje o výši trestu?</i></p>

Anketa - I. stupeň ZŠ

1. Pohlaví
A chlapec B dívka

2. Kolik je ti let?
A 6 - 7 let B 8- 9 let C 10 -11 let

3. Do které chodíš třídy?
A třetí třída B čtvrtá třída C pátá třída

4. Líbí se ti ve škole?
A Ano B Ne

5. Líbí se ti předměty ve škole?
A Ano B Ne

6. Znáš, výukové programy Městské policie Brno?
A Ano B Ne

7. Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno?
A Ano B Ne

8. Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií Brno?
A tento rok B minulý rok

9. Pamatuješ si název výukového programu Městské policie Brno?
A Ano B Ne

10. Hraješ rád/a při výuce s Městskou policií scénky?
A Ano B Ne

11. Víš, co jsou to tísňová čísla?
A Ano B Ne

12. Dokážeš napsat správně aspoň jedno tísňové číslo?
A Ano B Ne

Anketa – II. stupeň ZŠ

1. Pohlaví

- A chlapec B dívka

2. Věk

- A 11 -12 let B 13 - 14 let C 15 – 16 let

3. Do které chodíš třídy?

- A šestá třída B sedmá třída C osmá třída

4. Líbí se ti škola, do které chodíš?

- A Ano B Ne

5. Který předmět se ti ve škole nejvíc líbí?

- A matematika B tělocvik C český jazyk

6. Napiš, který předmět tě nejvíc baví.

7. Znáš, výukové programy Městské policie Brno?

- A Ano B Ne

8. Líbí se ti výuka s Městskou policií Brno?

- A Ano B Ne

9. Kdy jsi naposledy měl/a výuku s Městskou policií?

- A tento rok B minulý rok

10. Dokážeš si vzpomenout, jaký program jsi s Městskou policií měl/a naposledy?

- A Ano B Ne

11. Napiš název výukového programu MP Brno, který si pamatuješ:

12. Máš nějaký nápad, jak vylepšit výuku s Městskou policií Brno?

- A Ano B Ne

